

Bryssel 29.9.2021
COM(2021) 592 final

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

**maassa laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten työnantajiin
kohdistettavia seuraamuksia ja toimenpiteitä koskevista vähimmäisvaatimuksista 18
päivänä kesäkuuta 2009 annetun direktiivin 2009/52/EY soveltamisesta**

Johdanto

Laittoman muuttoliikkeen EU:lle aiheuttamien haasteiden ratkaiseminen on tärkeä osa ehdotettua uuteen muuttoliike- ja turvapaikkasopimukseen perustuvaa **kokonaisvaltaista, pitkäjänteistä ja kestävä lähestymistapaa muuttoliikkeeseen** ¹. Tällaisella lähestymistavalla varmistetaan johdonmukaisuus kehitettäessä EU:n muuttoliike-, turvapaikka-, kotouttamis- ja rajaturvallisuuspolitiikkaa, jonka avulla pyritään estämään vaarallisten ja laittomien reittien kautta tapahtuvaa maahantuloa EU:hun. Uuden sopimuksen tavoitteena on torjua laitonta muuttoliikettä, ehkäistä maahantulijoiden järjestäytyntä hyväksikäyttöä ja tiedottaa suojelua tarvitseville kestävästä ja turvallisista laillisista väylistä. Tämän kertomuksen rinnalla esitetty uudistettu maahanmuuttajien salakuljetuksen vastainen EU:n toimintasuunnitelma vuosiksi 2021–2025 ² tarjoaa välineet rikollisten salakuljettajaverkostojen torjumiseksi ja laittoman muuttoliikkeen estämiseksi menestyksekkäästi jäsenvaltioiden, EU:n toimielinten ja elinten sekä kumppanimaiden tiiviin yhteistyön avulla.

Jotta laittomaan muuttoliikkeeseen voidaan puuttua menestyksekkäästi, on myös välttämätöntä kiinnittää huomiota **tekijöihin**, jotka saavat muuttajat lähtemään vaaralliselle matkalle kohti EU:ta. Parempaa elämää etsivien laittomien muuttajien mahdollisuus **löytää työtä epävirallisen talouden piiristä** ³ ja hankkia näin varoja lähtömaassa olevien perheenjäsenten toimeentulon tukemiseen on yksi tällainen tekijä, vaikka he ovat tällaisessa tilanteessa alttiita riistolle ja hyväksikäytölle. Laittomien muuttajien laiton työnteke on monitahoinen ilmiö, joka vaikuttaa useisiin osa-alueisiin, muun muassa muuttoliike-, työllisyys- ja sosiaalipolitiikkaan, finanssipolitiikkaan sekä yksilöiden oikeuksien kunnioittamiseen. Laittoman työnteon laajuus ja esiintyminen yksityisissä kotitalouksissa, pienissä, keskisuurissa ja suurissa yrityksissä sekä eri talouden aloilla vaihtelee. Työnantajille, jotka haluavat vähentää työvoimakustannuksia ja kiertää sääntöjä, laitton työnteke toimii kuitenkin perusteena **käyttää hyväksi työntekijöitä**, jotka ovat valmiita tekemään vähäistä ammattitaitoa edellyttäviä ja huonosti palkattuja töitä työvoimavaltaisilla aloilla, esimerkiksi rakennus-, maatalous-, siivous-, hotelli- ja ravintola-alalla.

EU:ssa laittomasti oleskelevien henkilöiden laitton työnteke on lisäksi **vahingollista talouden kannalta**, sillä se johtaa julkisten varojen, verojen ja sosiaaliturvamaksujen menetyksiin, heikentää palkkoja ja työolosuhteita ja luo epäreilua kilpailua yritysten välillä.⁴ Sama pätee laillisesti oleskelevien, mutta ilman työnteke-oikeutta olevien henkilöiden tekemään pimeään työhön sekä epäviralliseen talouteen yleensä.

Laittoman työnteon vuoksi vaarana on myös muuttajien **yksilöllisten ja sosiaalisten oikeuksien loukkaaminen**, etenkin työvoiman hyväksikäyttö, epävarmat elin- ja työolot sekä rajallinen tai kokonaan puuttuva sosiaalinen suojelu. Lisäksi joissakin tapauksissa työvoiman

---

¹ COM(2020) 609 final.

² COM(2021) 591.

³ Ihmisarvoista työtä ja epävirallista taloutta koskevassa Kansainvälisen työjärjestön (ILO) päätöslauselmassa (2002) olevan määritelmän mukaan 'epävirallisella taloudella' tarkoitetaan kaikkea työntekijöiden ja taloudellisten yksiköiden harjoittamaa taloudellista toimintaa, jota viralliset järjestelyt eivät oikeudellisesti tai käytännössä koske tai jota ne koskevat vain puutteellisesti.

⁴ Euroopan muuttoliikeverkoston yhteenvetoraportti "Illegal employment of Third Country Nationals in the European Union" (2017), s. 10.

hyväksikäyttö voi olla yhteydessä vakavaan ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen, jolloin kyse voi olla työvoiman hyväksikäyttöön liittyvästä ihmiskaupasta tai salakuljetusverkostojen harjoittamasta, velkaorjuuteen (henkilön pakottaminen työskentelemään velan maksamiseksi) ja hyväksikäyttöä osoittaviin työoloihin perustuvasta laittomien muuttajien hyväksikäytöstä. Rikollisverkostojen kohteena ovat myös EU:ssa jo laittomasti oleskelevat muuttajat, jotka pakotetaan työskentelemään erityistä hyväksikäyttöä osoittavissa työoloissa. Verkotot hyödyntävät muuttajien haavoittuvuutta ja halukkuutta ottaa vastaan mitä tahansa työtä, joka antaa mahdollisuuden jäädä EU:hun ja saada tuloja.⁵

Laittoman työnteon laajuutta EU:ssa on vaikea arvioida, koska kyse on ”piilossa” olevasta ilmiöstä, joka liittyy jäsenvaltioiden epäviralliseen talouteen. On olemassa viitteitä siitä, että laittomien muuttajien laitonta työntekoa esiintyy enemmän siellä, missä epävirallisen taloudellisen toiminnan osuus on suuri.⁶ Vaikka epävirallisen työnteon⁷ osuuden arvioidaan olevan keskimäärin 16,8 prosenttia kaikesta työnteosta EU:ssa⁸, laittomien muuttajien laittoman työnteon laajuudesta on vieläkin vaikeampaa esittää määrällistä tietoa erityisesti sukupuolikohtaisten ja lapset huomioon ottavien näkökohtien osalta⁹, koska laitonta muuttoliikettä on edelleen vaikea arvioida.

Laittomien muuttajien työllistämisen tehokas kieltäminen on laittoman muuttoliikkeen ehkäisemiseen tähtäävien tehostettujen toimien ohella keskeinen tekijä laittoman muuttoliikkeen torjunnassa, ja näin ollen se vähentää myös muuttoliikkeen taloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia muun muassa suojelemalla yksilöiden oikeuksia.

1. Tiedonannon tavoitteet

Työnantajiin kohdistettavia seuraamuksia koskeva direktiivi¹⁰ toimii EU:n oikeudellisenä kehyksenä erityisesti laittomien muuttajien laittoman työnteon ehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi, sillä tällaiset henkilöt ovat epävarmemmassa ja haavoittuvammassa tilanteessa kuin muut kolmansien maiden kansalaiset. Vaikka laillisesti oleskelevien siirtotyöläisten työntekoon ja oikeuksiin liittyvien rikkomusten torjunta on yhtä tärkeää, sitä ei käsitellä tässä direktiivissä, sillä se kuuluu laillista muuttoliikettä koskevan EU:n kehyksen¹¹ ja asiaa koskevan kansallisen lainsäädännön piiriin.

⁵ Vakavaa ja järjestäytyntä rikollisuutta koskeva EU:n uhkakuva-arvio 2021 (Europol).

⁶ Euroopan muuttoliikeverkoston yhteenvetoraportti ”Illegal employment of Third Country Nationals in the European Union” (2017), s. 14.

⁷ Epävirallista työntekoa on Kansainvälisen työjärjestön raportin ”Defining and measuring informal employment” (2005) mukaan epätyypillinen, vaihtoehtoinen, laiton ja epävarma työ.

⁸ Kansainvälisen työjärjestön (ILO) tietokooste ”Overview of the informal economy in the EU”, https://www.ilo.org/budapest/WCMS_751319/lang--en/index.htm

⁹ Euroopan muuttoliikeverkoston yhteenvetoraportista ”Illegal employment of Third Country Nationals in the European Union” (2017) ilmenee, että sukupuolen mukaan tarkasteltuna valtaosa laittomasti työskentelevistä henkilöistä oli 11:n tutkimukseen osallistuneen jäsenvaltion toimittamien tilastotietojen perusteella miehiä (69 % Kyproksessa, 100 % Liettuassa ja Slovakiassa) tietoja toimittaneissa jäsenvaltioissa.

¹⁰ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/52/EY, annettu 18 päivänä kesäkuuta 2009, maassa laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten työnantajiin kohdistettavia seuraamuksia ja toimenpiteitä koskevista vähimmäisvaatimuksista (EUVL L 168, 30.6.2009, s. 24).

¹¹ Laillista muuttoliikettä koskevaan EU:n kehykseen (yhdistelmälapadirektiivi 2011/98/EU, sinistä korttia koskeva direktiivi 2009/50/EY, kausityöntekijöitä koskeva direktiivi 2014/36/EU, sisäisen siirron saaneita työntekijöitä koskeva direktiivi 2014/66/EU, opiskelijoita ja tutkijoita koskeva direktiivi (EU) 2016/801 ja pitkään oleskelleita kolmansien maiden kansalaisia koskeva direktiivi 2003/109/EY) sisältyy sääntöjä, joilla

Direktiivissä säädetään työnantajien velvollisuudesta tarkistaa kolmansien maiden kansalaisten oleskeluoikeus EU:ssa, laittomien muuttajien työnantajille määrättävistä seuraamuksista sekä laitonta työnteoa koskevista vähimmäisvaatimuksista ja menettelyistä sen paljastumiseksi. Lisäksi siinä säädetään **laittomien muuttajien oikeuksien suojaamiseen** tähtäävistä toimenpiteistä sekä vahvistetaan mekanismit palkkasaatavien vaatimiseksi, laittoman työnteon paljastumisen mahdollistavien kantelujen helpottamiseksi ja tilapäisten oleskelulupien myöntämiseksi työnantajien räikeiden väärinkäytösten uhriksi joutuneille rikosoikeudelliseen menettelyyn osallistumista varten.

Direktiivi antaa jäsenvaltioille mahdollisuuden suunnitella **joustavasti** erilaisia lähestymistapoja direktiivin tavoitteiden saavuttamiseksi. Näin ne voivat ottaa huomioon työmarkkinoihin, laittoman työnteon ja muuttoliikkeen asemaan ja rikkomusten vakavuuteen liittyviä kansallisia erityispiirteitä. Kaikkien jäsenvaltioiden on kuitenkin varmistettava, että säännöillä voidaan menestyksekkäästi estää laitonta muuttoliikettä ja puuttua laittomaan työnteokseen. Jos laittomaan työnteokseen sovelletaan tehottomia kansallisia lähestymistapoja, jotka eivät vähennä epävirallisen talouden houkuttelevuutta laittomien muuttajien kannalta eivätkä näin myöskään auta vähentämään laitonta maahantuloa, sillä on **kerrannaisvaikutuksia kaikkiin jäsenvaltioihin ja EU:n koko muuttoliikepolitiikkaan**.

Tässä tiedonannossa tarkastellaan direktiivin **käytännön soveltamista** komission ilmoitettua **uudessa muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksessa**, että se aikoo arvioida, miten direktiivin vaikuttavuutta voidaan vahvistaa ja onko tarpeen toteuttaa lisätoimia. Komissio aikoo tässä yhteydessä myös pitää yhteyttä *pimeän työn vastaista yhteistyötä edistävään eurooppalaiseen foorumiin*, jäljempänä 'pimeän työn vastainen EU-foorumi', joka on hiljattain perustetun Euroopan työviranomaisen työryhmä.

Tällä tiedonannolla täytetään myös työnantajiin kohdistettavia seuraamuksia koskevan direktiivin 16 artiklassa säädetty velvollisuus toimittaa säännöllisesti kertomuksia Euroopan parlamentille ja neuvostolle. Tiedonannossa määritetään tarvittavat **toimet direktiivin täytäntöönpanon vahvistamiseksi** ja keskitytään kolmeen keskeiseen toiminta-alaan eli työnantajiin kohdistettaviin seuraamuksiin, laittomien muuttajien oikeuksia suojaaviin toimenpiteisiin ja tarkastuksiin. Tiedonannossa tarkastellaan muun muassa, miten direktiivin 6 artiklan 2 ja 5 kohta, jotka koskevat tosiasiallisia menettelyjä palkkasaatavien vaatimiseksi ja voimassaoloajaltaan rajoitettujen oleskelulupien myöntämistä rikosoikeudellisten menettelyjen yhteydessä, on pantu täytäntöön.

Tiedonanto seuraa toukokuussa 2014 julkaistua ensimmäistä täytäntöönpanokertomusta¹², ja se perustuu laadullisiin ja määrällisiin tietoihin, joita on saatu jäsenvaltioilta¹³ (muun muassa

---

varmistetaan, että kolmansien maiden kansalaisia kohdellaan yhdenvertaisesti heidän oleskelujäsenvaltionsa kansalaisten kanssa muun muassa työolojen, työterveyden ja -turvallisuuden, ammatillisen koulutuksen ja neuvontapalvelujen osalta.

¹² COM(2014) 286 final. Täytäntöönpanokertomuksesta ilmenee, että vaikka kaikki jäsenvaltiot ovat kieltäneet laittoman työnteon ja määrittäneet taloudellisia, hallinnollisia tai rikosoikeudellisia seuraamuksia, siitä huolimatta esiintyi puutteita, hajanaisuutta ja eroavuuksia. Seuraamusten ankaruus vaihteli huomattavasti, minkä vuoksi niiden oikeasuhteisuutta ja varoittavuutta oli tarpeen arvioida tarkemmin. Kaikissa suojaamistoimissa, mukaan lukien vaatimusten esittäminen työnantajille, kantelumekanismit ja tiedonsaanti, oli kertomuksen mukaan parantamisen varaa. Lisäksi ilmeni, että tarvittiin vielä paljon työtä tarkastusten ja niiden priorisoinnin parantamiseksi määrittelemällä järjestelmällisesti riskialttiit toimialat.

tiedot vuosina 2019 ja 2020 tehdyistä tarkastuksista ja niiden tuloksista) ja monilta eri sidosryhmiltä, erityisesti ammattiliitoilta, työnantaja- ja toimialajärjestöiltä, kansalaisjärjestöiltä ja muuttajien edustajilta. Lisäksi siinä otetaan huomioon Euroopan unionin perusoikeusviraston työ laittomien muuttajien suojelemiseksi työvoiman hyväksikäytöltä¹⁴. Tiedonannolla pyritään kartoittamaan tietä eteenpäin. Samalla on kuitenkin todettava, että komission käytettävissä olevissa **tiedoissa on huomattavia puutteita**, joiden vuoksi työnantajiin kohdistettavia seuraamuksia koskevan direktiivin vaikutuksista ja tehokkuudesta on vaikea tehdä lopullisia päätelmiä. Tiedonannossa esitetään konkreettisia toimenpiteitä näiden puutteiden korjaamiseksi.

2. Laiton työnteke ja työnantajiin kohdistettavat seuraamukset

Laittomasta työnteosta määrättävät tehokkaat, oikeasuhteiset ja varoittavat taloudelliset ja rikosoikeudelliset seuraamukset ovat edelleen keskeisiä pyrittäessä vähentämään työnantajien kannustimia palkata laittomia muuttajia. Seuraamusten tulisi olla vastapainona laittomien muuttajien palkkaamisesta saatavalle taloudelliselle hyödyllä. Työnantajiin kohdistettavissa seuraamuksissa olisi myös otettava huomioon rikoksen vakavuus, ja niiden tulisi olla oikeassa suhteessa rikkomuksen vakavuuteen niin, että ne ovat suurempia tapauksissa, joissa on kyse erityistä hyväksikäyttöä osoittavista työoloista (esimerkiksi jatkuva rikkominen, palkattujen laittomien muuttajien huomattava määrä ja ihmiskaupan uhrien työllistäminen). Seuraamusten tehokas ja oikeasuhteinen soveltaminen on **varoittavaa**, kun paljastumisen ja seuraamusten määräämisen riskit ovat suurempia kuin laittomien muuttajien palkkaamisesta saatavat taloudelliset edut.

Työnantajiin kohdistettavia seuraamuksia koskevassa direktiivissä määritetään näiden periaatteiden pohjalta vähimmäisvaatimukset työnantajille määrättäville taloudellisille ja rikosoikeudellisille seuraamuksille ja esitetään hallinnollisia lisätoimenpiteitä, kuten julkisten etuuksien menettäminen tai sulkeminen julkisten hankintamenettelyjen ulkopuolelle, laittoman työnteon torjumiseksi. Jäsenvaltiot voivat määrittää joustavasti seuraamusten tosiasiallisen tason sen mukaan, millainen on kansallinen tilanne, kuinka vakavasta rikkomuksesta on kyse ja onko työnantaja luonnollinen henkilö vai oikeushenkilö. Lisäksi jäsenvaltiot voivat ottaa käyttöön direktiivissä säädettyjä vähimmäisvaatimuksia tiukempia vaatimuksia. Samalla on ensiarvoisen tärkeää, että alueella, jolla ei ole sisärajoja, toteutetaan yhteisiä laittoman työnteon vastaisia toimia laittoman muuttoliikkeen ehkäisemiseksi ja että kaikki kansalliset järjestelmät toimivat tehokkaasti. Yhdessä tai useammassa jäsenvaltiossa olevat puutteet heikentävät laittomaan työnteon ja sellaisten henkilöiden laittomaan muuttoliikkeeseen liittyvää pelotevaikutusta, jotka ovat halukkaita työskentelemään epävirallisessa taloudessa. Tällä on puolestaan vaikutusta EU:n koko muuttoliikepolitiikkaan.

Laitonta työnteoa esiintyy erilaisissa taloudellisissa ympäristöissä, muun muassa yksityisissä kotitalouksissa, pienissä tai keskisuurissa yrityksissä ja suurissa yrityksissä. On tärkeää varmistaa, että kaikenlaiset työnantajat **saavat tietää ja ovat tietoisia** laillisen työnteon ja

---

¹³ Jäsenvaltiot antoivat tietoa direktiivin täytäntöönpanosta vastaamalla komission laatimaan kyselylomakkeeseen.

¹⁴ Euroopan unionin perusoikeusviraston raportti ”Protecting migrants in an irregular situation from labour exploitation: role of the Employers Sanctions Directive” (2021), saatavilla osoitteessa <https://fra.europa.eu/en/publication/2021/employers-sanctions-against-exploitation>

työhönoton mahdollisuuksista, laittoman työnteon ehkäisemiseksi ja välttämiseksi toteutettavista toimista sekä laittomien muuttajien palkkaamisen riskeistä ja seurauksista.

Jäsenvaltiot ovat yleisesti ottaen saattaneet seuraamuksia koskevat direktiivin säännökset osaksi kansallista lainsäädäntöään. Valitut lähestymistavat kuitenkin vaihtelevat huomattavasti, koska niihin vaikuttavat monenlaiset tekijät (esimerkiksi erilaiset kansalliset seuraamusjärjestelmät, laittoman työnteon sosiaaliset vaikutukset ja sitä koskevat käsitykset, taloudellinen tilanne ja palkkataso sekä laittoman työnteon esiintyvyys taloudessa). Tämä näkyy siinä, että taloudelliset (taulukko 1) ja rikosoikeudelliset (taulukko 2) seuraamukset ovat suuruudeltaan huomattavan erilaisia ja että jäsenvaltiot ovat tehneet erilaisia valintoja myös muiden toimenpiteiden (esimerkiksi sulkeminen julkisen tuen, EU:n rahoituksen tai julkisten hankintamenettelyjen ulkopuolelle) käytön osalta. Yleiskuva työnantajien syytteenpanosta ja käytännössä sovelletuista seuraamuksista on hajanainen ja puutteellinen, minkä vuoksi on **vaikeaa arvioida kaikilta osin, millainen vaikutus** direktiivillä on laittoman työnteon seuraamuksia koskevan tehokkaan lähestymistavan varmistamiseen kaikissa jäsenvaltioissa sekä seuraamusten tehokkuuden, oikeasuhteisuuden ja varoittavuuden varmistamiseen.

2.1. Taloudelliset seuraamukset

Direktiivissä säädetään, että laittomia muuttajia palkkaaville työnantajille on määrättävä taloudellisia seuraamuksia, joiden tulee kasvaa työhön otettujen laittomien muuttajien määrän mukaan, ja että seuraamukset voivat olla pienempiä, kun työllistäminen on tapahtunut yksityisiä tarpeita varten (esimerkiksi kotitalousapu). Kuten jo vuonna 2014 raportoitiin, kaikki jäsenvaltiot ovat saattaneet työnantajiin kohdistettavia taloudellisia seuraamuksia koskevat säännökset osaksi kansallista lainsäädäntöä. Tiedot työnantajiin kohdistettavien taloudellisten seuraamusten käytännön soveltamisesta ovat kuitenkin puutteellisia, minkä vuoksi vaikutuksia tällä osa-alueella ei voida arvioida lopullisesti. Saatavilla olevista rajallisista tiedoista ilmenee, että oikeushenkilöihin **sovellettavien sakkojen suuruudessa** kutakin työhön otettua laitonta muuttajaa kohti on **huomattavia eroja**. Vähimmäisseuraamukset vaihtelevat 300 eurosta Belgiassa noin 10 000 euroon Kroatiassa. Enimmäisseuraamukset puolestaan vaihtelevat 3 000 eurosta Belgiassa, Kyproksessa ja Virossa 43 000 euroon Italiassa.

Seuraamusten suhteellisuudesta voidaan todeta, että seuraamusten suuruus on pienimmillään noin 1,5 kertaa vähimmäiskuukausipalkka¹⁵ ja suurimmillaan 92 kertaa¹⁶ tai jopa 700 kertaa¹⁷ vähimmäiskuukausipalkka kyseisessä jäsenvaltiossa. Useimpien jäsenvaltioiden¹⁸ kansallisessa lainsäädännössä säädetään sakon määrästä tai vähimmäismäärästä ja sen suhteellisesta kasvusta työhön otettujen laittomien muuttajien

---

¹⁵ Latvia.

¹⁶ Bulgariassa seuraamukset voivat olla suuruudeltaan 3–92 kertaa vähimmäiskuukausipalkka (2 000–60 000 leviä).

¹⁷ Tšekissä seuraamukset voivat olla suuruudeltaan 5–700 kertaa vähimmäiskuukausipalkka (50 000–10 000 000 korunaa).

¹⁸ Belgia, Bulgaria, Viro, Kreikka, Espanja, Ranska, Kroatia, Italia, Kypros, Liettua, Luxemburg, Unkari, Alankomaat, Itävalta, Romania, Slovenia, Slovakia ja Ruotsi.

määrän lisääntyessä. Muissa jäsenvaltioissa¹⁹ sakon tarkasta määrästä päättävät tuomioistuimet kyseessä olevien laittomien muuttajien määrän mukaan.

Jäsenvaltioissa sovellettavien sakkojen määrälliset erot johtuvat monista eri tekijöistä, muun muassa jäsenvaltion taloudellisesta tilanteesta ja vähimmäispalkkatasosta. Myös työnantajatyypin (esimerkiksi kotitalous tai yritys) vaikuttaa seuraamusten määrään ja luonteeseen. Jäsenvaltioiden olisi kuitenkin varmistettava, että **seuraamusten määrälliset erot ovat perusteltuja ja että seuraamukset ovat tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia kussakin jäsenvaltiossa.**

Jäsenvaltioissa, joissa seuraamusjärjestelmä on tiukempi, **suurempien taloudellisten seuraamusten katsotaan toimivan hyvänä pelotteena** laittomalle työnteolle, kun taas jäsenvaltioissa, joissa sovelletaan lievempiä seuraamuksia tai joissa seuraamusten riski arvioidaan pieneksi verrattuna laittomasta työnteosta mahdollisesti saataviin voittoihin, **seuraamuksia ei pidetä riittävänä pelotteena.**²⁰ Sen vuoksi onkin kuvaavaa, että 11 jäsenvaltiota on muuttanut vuoden 2014 jälkeen lainsäädäntöään korottaakseen määrättäviä sakkoja. Myös Euroopan unionin perusoikeusvirasto toteaa, että useimmissa jäsenvaltioissa työnantajille määrättävät seuraamukset ja rangaistukset eivät ole käytännössä riittävän ankaria, jotta ne saisivat työnantajat luopumaan laittomasta työnteosta.²¹ Lisäksi pimeän työn vastaisen EU-foorumin tekemä työ osoittaa, että hyvät ja selkeät rakenteet ovat hyvin toimivan seuraamusjärjestelmän ja seuraamusten täytäntöönpanon ohella yhtä tärkeitä sääntöjen noudattamiseen innostamiseksi ja niiden noudattamisen helpottamiseksi.²²

2.2. Rikosoikeudelliset seuraamukset

Työnantajiin kohdistettavia seuraamuksia koskevan direktiivin mukaan rikosoikeudellisia seuraamuksia (joita voivat olla rikosoikeudelliset sakot, vankeusrangaistukset tai muut rangaistukset) sovelletaan **vakaviin laittoman työnteon tapauksiin**, joihin liittyy raskauttavia seikkoja, kuten toistuvat rikkomukset, työhön otettujen laittomien muuttajien huomattava määrä, laittomien muuttajien työllistäminen erityistä hyväksikäyttöä osoittavissa työoloissa tai ihmiskaupan uhrien ja alaikäisten työllistäminen. Useimmissa jäsenvaltioissa²³ laiton työnteoko on rikos sinänsä, kun taas muut jäsenvaltiot ovat yleensä kriminalisoineet laittoman työnteon kaikissa direktiivissä säädetyissä olosuhteissa²⁴.

Vuodesta 2014 lähtien **lainsäädäntömuutokset ovat edenneet jonkin verran** Italiassa, Saksassa, Ranskassa ja Ruotsissa, mikä helpottaa rikosoikeudellisten seuraamusten

---

¹⁹ Tšekki, Saksa, Latvia, Malta, Puola, Portugali ja Suomi.

²⁰ Euroopan muuttoliikeverkoston yhteenvetoraportti ”Illegal employment of Third Country Nationals in the European Union” (2017), s. 30.

²¹ Euroopan unionin perusoikeusviraston raportti ”Severe labour exploitation: workers moving within or into the European Union” (2015), s. 18–19.

²² Pimeän työn vastaisen EU-foorumin virtuaalikirjasto on käytettävissä osoitteessa <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1495&langId=fi>

²³ Belgia, Tšekki, Saksa, Viro, Kreikka, Espanja, Ranska, Italia, Kypros, Malta, Alankomaat, Itävalta, Portugali, Romania, Slovenia, Slovakia, Suomi ja Ruotsi.

²⁴ Työnantajiin kohdistettavia seuraamuksia koskevan direktiivin 9 artikla: kun rikkomus on tahallinen ja toistuva, siihen liittyy huomattava määrä kolmansien maiden kansalaisia tai alaikäisiä, työolot ovat hyväksikäyttöä osoittavia tai kolmannen maan kansalainen on ihmiskaupan uhri.

soveltamista käytännössä²⁵. Esimerkiksi Italia on poistanut vaatimuksen siitä, että hyväksikäyttöön tulee liittyä väkivaltaa, uhkailua ja pelottelua, ja luokitellut rikokseksi työntekijöiden palkkaamisen tai alistamisen hyväksikäyttöä osoittaviin työoloihin. Saksa on kriminalisoinut hyväksikäytön ja voitontavoittelun sinänsä, ei pelkästään henkilön pakottamista hyväksikäyttöön perustuvaan työntekoon. Ranska on laajentanut työsuojeluviranomaisen toimivaltaa sisällyttämällä siihen ihmiskauppa-, pakkotyö- ja orjuusrikosten kirjaamisen. Ruotsi on hyväksynyt lainsäädäntöä, jolla vahvistetaan ihmiskaupan kriminalisointia. Lainsäädäntö koskee harhaanjohtamiseen tai henkilön riippuvuussuhteen, haavoittuvuuden tai vaikean tilanteen hyödyntämiseen ja pakkotyöhön perustuvaa hyväksikäyttöä.

Kuten taulukosta 2 ilmenee, rikosoikeudellisten seuraamusten ankaruudessa on kuitenkin eroja jäsenvaltioiden välillä sekä mahdollisen vankeusrangaistuksen pituuden osalta (rangaistukset vaihtelevat kahdeksasta päivästä 12 vuoteen) että sovellettavan sakon määrän osalta. Lisäksi tiedoissa työnantajiin kohdistettavien rikosoikeudellisten seuraamusten käytännön soveltamisesta ja käynnistettyjen menettelyjen määristä on huomattavia puutteita. Nämä seikat viittaavat siihen, että **direktiivillä on ollut rajallinen vaikutus** laittoman työnteon estämiseen seuraamusten avulla ja ettei direktiivillä ole vielä pystytty luomaan tehokkaisiin, oikeasuhteisiin ja varoittaviin seuraamuksiin perustuvaa toimivaa kehystä kaikkialla EU:ssa. Aihetta koskevissa kohdennetuissa kuulemisissa saatu ammattiliittoja ja kansalaisjärjestöjä edustavien sidosryhmien palaute tukee tätä päätelmää, sillä sen mukaan **hyväksikäyttöä harjoittaville työnantajille määrätyt seuraamukset vaikuttavat olevan pienempiä kuin pimeän työn ja sosiaalisen polkumyynnin avulla saatu hyöty**. Jäsenvaltioiden olisi sen vuoksi arvioitava, onko niiden kansallisella tasolla soveltamien rikosoikeudellisten seuraamusten taso riittävä pelotevaikutuksen kannalta ja auttaako se luomaan laittoman työnteon seuraamuksia koskevan toimivan kehyksen.

2.3. Muut hallinnolliset toimenpiteet

Taloudellisten ja rikosoikeudellisten seuraamusten lisäksi jäsenvaltiot voivat direktiivin 7 artiklan mukaisesti kohdistaa työnantajiin muita hallinnollisia toimenpiteitä, joita ovat muun muassa julkisten etuuksien menettäminen, sulkeminen julkisten hankintamenettelyjen ulkopuolelle, julkisten avustusten takaisinperintä, toimipaikkojen pysyvä tai väliaikainen sulkeminen ja toimiluvan peruuttaminen. Direktiivissä säädetään myös mahdollisuudesta julkaista luettelo rikokseen syyllistyneistä työnantajista.

Myös näiden toimenpiteiden toteuttaminen ja toimenpiteiden kesto vaihtelee huomattavasti eri jäsenvaltioissa. Ainoastaan yhdeksän jäsenvaltiota²⁶ on sisällyttänyt kaikki neljä hallinnollista toimenpidettä kansalliseen lainsäädäntöönsä. Vaikka kaikki jäsenvaltiot ovat sisällyttäneet vähintään yhden toimenpiteen kansalliseen lainsäädäntöönsä, **käytännössä ainoastaan kahdeksan jäsenvaltiota²⁷ ilmoitti käyttäneensä niitä**. Näiden toimenpiteiden tehokkuutta ja vaikutusta on näin ollen vaikeaa arvioida kaikilta osin.

---

²⁵ Euroopan unionin perusoikeusviraston raportti ”Protecting migrants in an irregular situation from labour exploitation: role of the Employers Sanctions Directive” (2021), s. 35.

²⁶ Saksa, Espanja, Ranska, Liettua, Itävalta, Puola, Romania, Slovakia ja Ruotsi.

²⁷ Belgia, Kreikka, Ranska, Kroatia, Unkari, Alankomaat, Slovenia ja Slovakia.

Toimipaikkojen pysyvä tai väliaikainen sulkeminen tai toimiluvan peruuttaminen näyttää olevan käytetyin toimenpide²⁸, kun taas julkisten etuuksien menettäminen ja sulkeminen julkisten hankintamenettelyjen ulkopuolelle ovat käytössä ainoastaan kolmessa jäsenvaltiossa²⁹. Yksikään jäsenvaltio ei ilmoittanut käyttäneensä julkisten tukien takaisinperintää. Ainoastaan kuudessa jäsenvaltiossa³⁰ säädetään mahdollisuudesta julkaista luettelo laittomasta työnteosta vastuussa olevista työnantajista. Lisätoimenpiteitä, kuten sulkemista julkisten hankintamenettelyjen ja kansallisen ja EU:n rahoituksen ulkopuolelle, **käytetään edelleen aivan liian vähän huolimatta niiden tarjoamasta mahdollisuudesta** estää työnantajat palkkaamasta laittomia muuttajia³¹.

Nähtävissä on myös, että paperittomia työntekijöitä voidaan käytännössä usein palkata monimutkaisiin työsuhteisiin, joihin liittyy **alihankintajärjestelyjä**, rekrytoijia ja työvoiman vuokrausyrityksiä, sekä **lyhytaikaista työtä tarjoavien verkkoalustojen kautta** (esimerkiksi ruoka- ja ateriatointipalvelut, kuljetuspalvelut). Tällainen toiminta vaikeuttaa laittomia muuttajia palkkaavien työnantajien havaitsemista. Koko työnantajaketjun vastuun on tältä osin tarkoitus suojella muuttajia erityisesti sellaisilla talouden aloilla, joilla alihankinta on yleistä, kuten rakennusala³², sekä uudella alustatyön alalla.

Sidosryhmien mielestä näillä säännöksillä on kuitenkin **rajallinen vaikutus kantelumenettelyihin ja ketjun vastuun määrittämiseen**, kun otetaan huomioon, kuinka todennäköistä on, että huolellisuusvelvollisuutta noudattanutta toimeksiantajaa ei direktiivin 8 artiklan 3 kohdan nojalla saateta vastuuseen. Esimerkiksi Belgiassa³³ toimeksiantajan huolellisuusvelvollisuus täyttyy alihankkijan annettua pelkästään kirjallisen ilmoituksen siitä, ettei se ole ottanut tai aio ottaa palvelukseensa laittomia muuttajia. Pääasiallinen toimeksiantaja vapautuu näin kaikesta vastuusta. **Jäsenvaltioiden tulisi tehostaa toimiaan pääasiallisten toimeksiantajien saattamiseksi vastuuseen** alihankintaketjussa tapahtuneista rikkomuksista. Tämä pätee myös laittomien työntekijöiden välittäjiin, sillä niiden rooli on samankaltainen kuin työnantajilla.

2.4.Toimet työnantajiin kohdistettavien seuraamusten tehokkuuden parantamiseksi

Vaikka jäsenvaltiot ovat yleisesti ottaen saattaneet direktiivin osaksi kansallista lainsäädäntöään, **on mahdotonta tehdä vankkoja päätelmiä** siitä, ovatko käytännössä sovelletut seuraamukset varoittavia, tehokkaita ja oikeasuhteisia ja onko niillä merkittävä vaikutus laittomien muuttajien laittoman työnteon ehkäisemiseen.

Vaikka jäsenvaltioilla on mahdollisuus määrittää joustavasti sopivimman tasoiset kansalliset seuraamukset, tarvitaan yhteisymmärrys siitä, mitä tehokkaat, oikeasuhteiset ja varoittavat seuraamukset ovat käytännössä ja mikä on niiden vaikutus. Parannettua raportointimekanismia täydentävänä keinona olisi oltava parhaiden käytäntöjen vaihto, jonka

²⁸ Ainoastaan viisi jäsenvaltiota (Belgia, Kreikka, Ranska, Kroatia ja Alankomaat) ilmoitti soveltaneensa tätä toimenpidettä vuosina 2012–2019.

²⁹ Unkari, Slovenia ja Slovakia.

³⁰ Bulgaria, Ranska, Kypros, Alankomaat, Portugali ja Romania.

³¹ Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön (EAY) ja Platform for International Cooperation on Undocumented Migrants (PICUM) -järjestön antama palaute kohdennetuissa kuulemisissa.

³² Platform for International Cooperation on Undocumented Migrants (PICUM) -järjestön antama palaute kohdennetuissa kuulemisissa.

³³ Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön (EAY) esittämä esimerkki kohdennetuissa kuulemisissa.

avulla voidaan tutustua erilaisiin kansallisiin lähestymistapoihin, etenkin sellaisiin, jotka ovat osoittautuneet tehokkaiksi ja joilla on ollut pelotevaikutus.

Komissio aikoo edistää jäsenvaltioiden ja sidosryhmien välistä **keskinäistä oppimista ja parhaiden käytäntöjen vaihtoa** perustamassaan työnantajiin kohdistettavia seuraamuksia koskevaa direktiiviä käsittelevässä laittoman muuttoliikkeen asiantuntijaryhmässä toimivien hallinto- ja rikosoikeusasiantuntijoiden tuella. Parhaiden käytäntöjen vaihdon myötä komissio voi tarvittaessa avustaa jäsenvaltioita tehokkaiden, oikeasuhteisten ja varoittavien kansallisten **seuraamusten määrittämisessä ja mukauttamisessa**, kerätä tietoa seuraamuksia koskevan yhtenäisemmän lähestymistavan edistämiseksi ja varmistaa, että niillä voidaan vaikuttaa laittoman työnteon ja hyväksikäytön vähenemiseen.

On myös välttämätöntä **lisätä tietoisuutta ja tiedottaa työnantajille** laittomien muuttajien palkkaamisen niille aiheuttamista riskeistä ja seurauksista. Näin voidaan lisätä järjestelmän pelotevaikutusta. Komissio aikoo auttaa jäsenvaltioita suunnittelemaan tehokkaita tiedotuskampanjoita, jotka on suunnattu erityisesti sellaisilla aloilla toimiville työnantajille, joilla on suurin laittoman työnteon riski, sekä niille, joiden on vaikea saada asiaa koskevaa tietoa (esimerkiksi kotitaloudet, pienet yritykset). Tässä yhteydessä on tarkoitus hyödyntää pimeän työn vastaisen EU-foorumin asiantuntemusta. Komissio aikoo antaa myös taloudellista tukea turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston kautta.

Komissio aikoo

- edistää jäsenvaltioiden ja sidosryhmien välistä vuoropuhelua hallinto- ja rikosoikeusasiantuntijoiden tuella jäsenvaltioiden auttamiseksi kansallisten taloudellisten ja rikosoikeudellisten seuraamusten tason määrittämisessä ja mukauttamisessa sekä kerätä asiaa koskevaa tietoa kansallisilta viranomaisilta
- auttaa jäsenvaltioita suunnittelemaan ja toteuttamaan riskialoilla toimiville työnantajille suunnattuja tiedotus- ja ehkäisykampanjoita ja hyödyntää tässä yhteydessä pimeän työn vastaisen EU-foorumin asiantuntemusta käynnistää uudelleen työnantajiin kohdistettavia seuraamuksia koskevaa direktiiviä käsittelevän laittoman muuttoliikkeen asiantuntijaryhmänsä toiminnan asiantuntija-, tiedonvaihto- ja tukiverkostona jäsenvaltioille.

Jäsenvaltioiden olisi

- arvioitava kansallisten taloudellisten ja rikosoikeudellisten seuraamusten tasoa määrittääkseen, ovatko ne tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia laittoman työnteon torjumiseksi
- tehostettava toimia, joiden avulla lisätään tietoisuutta ja annetaan työnantajille tietoa laillisen työnteon ja työhönoton mahdollisuuksista, laittoman työnteon ehkäisemiseksi tarvittavista toimista sekä laittomien muuttajien palkkaamisen riskeistä ja seurauksista.

3. Toimenpiteet laittomien muuttajien oikeuksien suojaamiseksi

Työnantajiin kohdistettavia seuraamuksia koskevan direktiivin 6 artiklan 2 kohdassa ja 13 artiklassa annetaan laittomille muuttajille joukko oikeuksia, joiden tarkoituksena on varmistaa, että he saavat riittävästi tietoa laittomille työntekijöille kuuluvista oikeuksista ja

voivat tehdä kanteluja työrikkomuksista ja vaatia palkkasaatavien maksamista. Näillä säännöksillä on keskeinen merkitys **muuttajien suojaamisessa hyväksikäytön ja riiston riskiltä**. Työrikkomuksista ilmoittavat ja viranomaisten kanssa yhteistyötä tekevät laittomat muuttajat auttavat saattamaan työnantajat vastuuseen maksamattomista palkoista, veroista ja sosiaaliturvamaksuista, varmistamaan työmarkkinoiden tasapuoliset toimintaedellytykset ja paljastamaan työntekijöiden hyväksikäyttöä ja riistoa.

Direktiivissä säädetyin suojan toteuttamiseksi tarvitaan edelleen lisätoimia etenkin tiedonsaannin, oikeussuojan saatavuuden, palkkasaatavien perimisen ja tilapäisten oleskelulupien myöntämisen osalta.

3.1. Tiedonsaanti

Laittomien muuttajien, erityisesti työnantajien väärinkäytösten uhriksi joutuneiden, **tehokkaan oikeussuojan saatavuuden edellytyksenä** on, että muuttajilla on mahdollisuus saada tietoa oikeuksistaan ja että kantelujen tekemiseen liittyvät tukimekanismit ja oikeusapu ovat heidän saatavillaan. Työnantajiin kohdistettavia seuraamuksia koskevassa direktiivissä tarjotaan laittomille muuttajille välineet, joiden avulla he voivat käyttää oikeuksiaan tehokkaasti. Lisäksi sillä varmistetaan, että he saavat järjestelmällisesti tietoa oikeudestaan vaatia palkkasaatavia ennen mahdollisen palauttamispäätöksen täytäntöönpanoa, että heillä on mahdollisuus saada palkkasaatavansa myös lähtömaahan paluun jälkeen ja että he voivat tehdä kantelun työnantajastaan joko suoraan tai kolmansien osapuolten välityksellä (ks. 3.2 kohta). Direktiivillä taataan näin ollen, että ilman oleskeluoikeutta EU:ssa työskentelevät muuttajat voivat käyttää oikeuksiaan tehokkaasti niin EU:ssa kuin tarvittaessa myös ulkomailta käsin. Näitä oikeuksia on noudatettava myös, kun palauttamisdirektiivin³⁴ mukaiset palauttamismenettelyt ovat sovellettavissa, erityisesti kun siirtotyöläisen henkilökohtaisesta tilanteesta on tehty kokonaisarvio ja hänen maahanmuuttajastatuksensa on määritetty.

Suurin osa jäsenvaltioista **ei anna laittomien siirtotyöläisten tilanteen kannalta olennaista kohdennettua tietoa vaan ainoastaan yleistä tietoa työntekijöiden oikeuksista**. Joissakin tapauksissa **tietoa annetaan vain** työterveys- ja työturvallisuusasioista, eikä siihen sisälly palkkasaatavia koskevaa tietoa. Muissa jäsenvaltioissa³⁵ annetaan kohdennettua tietoa, mutta usein ainoastaan palauttamismenettelyn yhteydessä³⁶. Tällaisella tilanteella on **kielteisiä vaikutuksia laittomiin muuttajiin**, jotka eivät saa riittävästi tietoa mahdollisuudesta vaatia tai saada maksamattomia palkkoja ennen lähtömaahan palaamista.

Direktiivissä ei ole yksityiskohtaisia sääntöjä tietojen antamisesta laittomille muuttajille. Kansalliset käytännöt vaihtelevat sen suhteen, **milloin ja miten tietoa annetaan ja kuka sitä antaa**.³⁷ Useimmissa jäsenvaltioissa työsuojelutarkastajien on annettava työntekijöille tietoa heidän oikeuksistaan. Tämä on hyvä käytäntö, jota kaikkien jäsenvaltioiden tulisi noudattaa. Käytössä on kuitenkin muitakin järjestelyjä. Esimerkiksi Itävallassa tietoa annetaan

³⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/115/EY, annettu 16 päivänä joulukuuta 2008, jäsenvaltioissa sovellettavista yhteisistä vaatimuksista ja menettelyistä laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamiseksi (EUVL L 348, 24.12.2008, s. 98).

³⁵ Belgia, Tšekki, Viro, Espanja, Ranska, Latvia, Liettua, Luxemburg, Malta, Itävalta, Slovenia ja Slovakia.

³⁶ Esimerkiksi Kroatia, Kypros, Portugali ja Slovakia.

³⁷ Euroopan muuttoliikeverkoston yhteenvetoraportti ”Illegal employment of Third Country Nationals in the European Union” (2017), s. 36.

paperittomien työntekijöiden palvelukeskusten kautta, Italiassa puolestaan erillisellä lomakkeella, jossa selostetaan laittomien siirtotyöläisten oikeudet, mukaan lukien työnantajan velvollisuus maksaa maksamatta olevat palkat ja eläke- ja sosiaaliturvamaksut, sekä toimenpiteisiin ryhtyminen työnantajaa vastaan. Tällaista tietoa ei kuitenkaan anneta järjestelmällisesti, ja sitä on saatavana vain joillakin vierailla kielillä. Komissio aikoo kannustaa jäsenvaltioita vaihtamaan parhaita käytäntöjä ja kokemuksia ja antamaan näin tietoa toimista, joilla voidaan parantaa laittomille siirtotyöläisille suunnattua tiedotusta ja lisätä tietoisuutta olemassa olevista oikeuksista ja mahdollisuuksista.

Laittomien muuttajien vähäiset tiedot heille kuuluvista oikeuksista on yksi työvoiman hyväksikäyttöön liittyvistä riskitekijöistä, sillä laittomat muuttajat eivät välttämättä pysty itse tunnistamaan tällaisia riskejä. Työvoiman välittäjien, työvoimatoimistojen ja täytäntöönpanoviranomaisten (myös työsuojeluviranomaisten) **tiedonsaantia olisikin parannettava**, jotta ne voivat antaa laittomille siirtotyöläisille tietoa heidän oikeuksistaan sekä tahoista, joihin he voivat ottaa yhteyttä tuen ja korvauksen saamiseksi. Myös sidosryhmät ovat kiinnittäneet huomiota samaan ongelmaan ja sen seurauksena syntyneeseen tarpeeseen.³⁸

Muuttajille annettava tieto on siis usein rajallista, tietoa ei anneta järjestelmällisesti eikä se koske laittomien siirtotyöläisten nimenomaista tilannetta. Tällä on **kielteinen vaikutus direktiivin tavoitteeseen, jonka mukaan muuttajille on annettava puolueetonta ja luotettavaa tietoa, jotta he voivat käyttää oikeuksiaan**. Näitä esiin tulleita seikkoja ei voida kuitenkaan tässä vaiheessa todentaa, koska jäsenvaltioilta tiedot esitettyjen ja käsiteltyjen palkkasaatavia koskevien vaatimusten määrästä sekä laittomien siirtotyöläisten ilmoitusten perusteella käynnistetyistä menettelyistä väärinkäytöksiin syyllistyneitä työnantajia vastaan ovat puutteellisia.

3.2. Oikeussuojan saatavuus, palkkasaatavat ja tilapäisten oleskelulupien myöntäminen

Laittomat siirtotyöläiset eivät välttämättä tee kantelua työnantajastaan maksamattomien palkkojen saamiseksi tai mahdollisen hyväksikäytön ilmiantamiseksi, vaikka he tietäisivät oikeuksistaan. Syynä voi olla mahdollisen maastapoistamisen, tulojen menettämisen ja joissain tapauksissa työnantajan kostotoimien pelko. Jotta tällaiset tilanteet eivät heikentäisi oikeussuojan asianmukaista saatavuutta, työnantajiin kohdistettavia seuraamuksia koskevassa direktiivissä vaaditaan jäsenvaltioita ottamaan käyttöön **erityisiä mekanismeja, joiden avulla laittomat muuttajat voivat tehdä kantelun** toimivaltaisille viranomaisille joko suoraan tai kolmansien osapuolten (esimerkiksi ammattiliittojen, työntekijäjärjestöjen tai kansalaisjärjestöjen) välityksellä. Kantelu on voitava tehdä myös muuttajan poistuttua jäsenvaltiosta.³⁹ Laittomat siirtotyöläiset voivat lisäksi saada näiltä kolmansilta osapuolilta tukea hallinnollisissa tai siviilioikeudellisissa menettelyissä.⁴⁰ Tällaisilla mekanismeilla

---

³⁸ Platform for International Cooperation on Undocumented Migrants (PICUM) -järjestön ja Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön (EAY) antama palaute kohdennetuissa kuulemisissa.

³⁹ Vain Malta edellyttää kolmannen maan kansalaisen henkilökohtaista läsnäoloa kantelun tekemiseksi.

⁴⁰ Bulgariassa, Virossa, Kyproksessa, Maltassa, Slovakiassa, Suomessa ja Ruotsissa tarvitaan kolmannen maan kansalaisen suostumus hänen puolestaan toimimiseen.

voidaan myös tukea uhrien oikeuksia koskevan direktiivin⁴¹ täytäntöönpanoa ja varmistaa, ettei rikoksen, erityisesti työnantajiin kohdistettavia seuraamuksia koskevassa direktiivissä määriteltyjen rikosten, uhriksi joutuneilta laittomilta muuttajilta evätä oikeussuojaa⁴².

Jäsenvaltiot ovat valinneet erilaisia toimintatapoja **tehokkaan kantelumekanismin** perustamiseksi. Platform for International Cooperation on Undocumented Migrants (PICUM) -järjestön tekemästä tutkimuksesta⁴³ ilmenee, että tutkimuksen kohteena olleista 15 jäsenvaltiosta 13:ssa⁴⁴ on siviilioikeudellisia ja hallinnollisia menettelyjä, joiden avulla työntekijät voivat vaatia maksamattomia palkkoja, ja 11 jäsenvaltiossa⁴⁵ on myös tarkastuselin, jolla on toimivalta vastaanottaa yksittäisten työntekijöiden kanteluja alipalkkaukseen liittyvistä asioista. Vaikka laittomasti työskentelevät muuttajat (riippumatta maassa oleskelun laillisuudesta) voivat vaatia korvaamaan maksamattomat palkat samoin ehdoin kuin voimassa olevan työsopimuksen perusteella 20 jäsenvaltiossa⁴⁶, käytäntö on osoittanut, että **kantelumekanismit voisivat toimia tehokkaammin**⁴⁷. Euroopan unionin perusoikeusvirasto on todennut, että joissakin jäsenvaltioissa laittomat muuttajat eivät käytä saatavilla olevia kantelujärjestelmiä.⁴⁸ Syitä tähän voivat olla asian esiin tuomiseen liittyvien kannustimien puuttuminen, vähäiset tiedot työntekijöiden oikeuksista ja saatavilla olevasta kantelumekanismista, taloudelliset esteet, kuten jäsenmaksut ammattiliitoissa, jotka avustavat ainoastaan jäseniään, ja useimmissa tapauksissa paljastumisen, säilöönoton ja palauttamisen pelko.

Viranomaisten yhteistyöllä työmarkkinaosapuolten ja kansalaisjärjestöjen kanssa on keskeinen merkitys kantelujen helpottamisessa, koska ne ovat usein suoraan yhteydessä työntekijöihin ja voivat lisätä tietoisuutta, tiedottaa laittomille muuttajille heidän oikeuksistaan, rakentaa keskinäistä luottamusta ja auttaa työntekijöitä kiinnittämään huomiota pimeään työn teettämiseen ja työvoiman hyväksikäyttöön kantelun tekemiseksi. Myös työmarkkinaosapuolilla ja kansalaisjärjestöillä on hyvin tärkeä osa kantelujen helpottamisessa, hyväksikäytön esiin tuomisessa ja laittomien muuttajien pelkojen hälventämisessä tilanteessa, jossa muuttaja pelkää joutuvansa palauttamismenettelyn kohteeksi, jos hän paljastuu maahanmuuttoviranomaisille. Valtaosassa jäsenvaltioita näillä sidosryhmillä, erityisesti ammattiliitoilla, on lain mukaan tärkeä osa kansallisen kantelumekanismin yhteydessä.⁴⁹

---

⁴¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/29/EU, annettu 25 päivänä lokakuuta 2012, rikoksen uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua koskevista vähimmäisvaatimuksista sekä neuvoston puitepäätöksen 2001/220/YOS korvaamisesta (EUVL L 315, 14.11.2012).

⁴² Uhrien oikeuksia koskevan direktiivin mukaan uhrien oikeuksia sovelletaan uhriin syrjimättömästi heidän oleskeluoikeudestaan riippumatta.

⁴³ Platform for International Cooperation on Undocumented Migrants (PICUM), ”A worker is a worker: How to Ensure that Undocumented Migrant Workers Can Access Justice” (2020), s. 21–22.

⁴⁴ Belgia, Bulgaria, Tšekki, Saksa, Kreikka, Espanja, Ranska, Italia, Kypros, Luxemburg, Alankomaat, Itävalta ja Portugali.

⁴⁵ Belgia, Bulgaria, Tšekki, Kreikka, Espanja, Ranska, Italia, Kypros, Luxemburg, Alankomaat ja Portugali.

⁴⁶ Euroopan muuttoliikeverkoston yhteenvetoraportti ”Illegal employment of Third Country Nationals in the European Union” (2017).

⁴⁷ Euroopan unionin perusoikeusviraston raportti ”Protecting migrants in an irregular situation from labour exploitation: role of the Employers Sanctions Directive” (2021), s. 12.

⁴⁸ Ks. edellinen alaviite, s. 5.

⁴⁹ Euroopan unionin perusoikeusviraston saamien tietojen mukaan kaikki EU:n jäsenvaltiot Italiaa, Maltaa, Sloveniaa ja Suomea lukuun ottamatta.

Kantelun tekemiseen liittyvien vaikeuksien lisäksi laittomilla muuttajilla on ongelmia myös palkkasaatavien saamisessa. Vaikka direktiivissä säädetään, että palkan olisi oletettava olleen vähintään vähimmäispalkan suuruinen⁵⁰ ja työsuhteen olisi oletettava kestäneen vähintään kolme kuukautta, **vähimmäispalkkaa koskevien säännösten täytäntöönpanossa on sidosryhmien mukaan useita puutteita**. Tämä johtuu esimerkiksi siitä, että työsuojeluviranomaisilla tai laittomia siirtotyöläisiä avustavilla ja neuvovilla ammatillisilla ei ole tietoa asiaankuuluvista säännöksistä. Käytännössä laittomat muuttajat voivat joutua tilanteisiin, joissa oletus vähintään kolmen kuukauden työsuhteesta ei merkitse oletusta kokoaikaisesta työsuhteesta⁵¹ ja joissa heidän on esitettävä todisteet tehdyistä työtunneista ja erilaisia muita todisteita, kuten viestejä, valokuvia tai todistajanlausuntoja⁵². Laittomilla muuttajilla on vaikeuksia myös palkkasuoritusten saamisessa, mihin voi olla syynä oikeusprosessin kesto tai kustannukset, pankkitilin avaamisen hankaluus ilman oleskeluoikeutta, työnantajan järjestelyt maksujen välttämiseksi⁵³ tai rahansaannin ongelmat työnantajan maksukyvyttömyyden⁵⁴ tai paluun yhteydessä.

Vaikka laittomasti työskennelleet kolmansien maiden kansalaiset voivat direktiivin mukaan vaatia palkkasaatavia palattuaan kotimaahansa, **käytössä ei näytä olevan mekanismeja, joilla helpotettaisiin jäsenvaltiosta poistuneiden henkilöiden vaatimuksia**, ja vain hyvin harvoilla jäsenvaltioilla on omat takaisinperintämekanismit⁵⁵. Tehokkaiden mekanismien luominen on kuitenkin olennaisen tärkeää sen varmistamiseksi, että laittomat muuttajat, jotka poistuvat maasta ennen palkkasaatavien vaatimista koskevan menettelyn päättymistä, eivät joudu huonompaan asemaan oikeuksiensa käyttämisessä. Jos työsuojelutarkastajat toteavat Belgiassa, että palkkoja ei ole maksettu oikein, ja jos työntekijät eivät ole välittömästi tavoitettavissa tai ovat lähteneet maasta, työnantajat ovat velvollisia maksamaan palkat liittovaltion talletus- ja vakuuskassaan. Mikään osasto tai hallintoelin ei kuitenkaan ole vastuussa palkkasaatavien maksamisesta tai ilmoittamisesta muuttajalle. Ranskassa palkat talletetaan tapauksissa, joissa laitton muuttaja on otettu säilöön tai ei enää ole maassa, maahanmuutto- ja kotouttamisvirastoon (OFII) ja maksetaan sen jälkeen muuttajalle. OFII:lla on lisäksi oikeus saada palkka takaisin veroviranomaisen avustuksella, jos työnantaja ei suorita korvausta muuttajalle 30 päivän kuluessa.

Jäsenvaltiot voivat direktiivin 6 artiklan 5 kohdan nojalla **myöntää** laittomille muuttajille **tilapäisiä oleskelulupia**, jotka liittyvät tutkinnan tai rikosoikeudellisen menettelyn keston tai halukkuuteen tehdä yhteistyötä viranomaisten kanssa, **vakavan hyväksikäytön uhrien ja lasten suojelemiseksi**, kantelujen helpottamiseksi niin, että nämä vakavat rikokset havaitaan ja niistä rangaistaan, ja maksamattomien palkkojen saamisen helpottamiseksi⁵⁶. Näitä lupia

---

⁵⁰ Useissa jäsenvaltioissa, esimerkiksi Bulgariassa, Saksassa, Kreikassa, Espanjassa, Ranskassa, Italiassa, Kyproksessa, Unkarissa, Portugalissa, Romaniassa, Sloveniassa ja Slovakiassa, maassa laittomasti oleskeleva kolmannen maan kansalainen rinnastetaan lailliseen työntekijään vähimmäispalkkaa sovellettaessa.

⁵¹ Esimerkiksi Saksa ja Itävalta.

⁵² Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön (EAY) antama palaute.

⁵³ Esimerkiksi yritysrakenteen muuttaminen, yrityksen lopettaminen ja sen varojen siirtäminen ilman virallista konkurssihakemusta tai yksinkertaisesti kieltäytyminen maksamasta.

⁵⁴ Valtio saa tässä tapauksessa usein ensin erääntyneet verot ja sosiaaliturvamaksut, vaikka työntekijä jäisi sen seurauksena ilman palkkaansa.

⁵⁵ Ainoastaan Belgia, Kreikka ja Ranska ilmoittivat tällaisista mekanismeista – Euroopan muuttoliikeverkoston yhteenvetoraportti ”Illegal employment of Third Country Nationals in the European Union” (2017).

⁵⁶ Direktiivin 13 artiklan 4 kohta.

voidaan jatkaa siihen asti, kunnes palkkasaatavat on maksettu.⁵⁷ Tällaisten lupien voimassaoloaika on yleensä kuudesta kuukaudesta yhteen vuoteen, ja sitä voidaan pidentää.⁵⁸ Useissa jäsenvaltioissa⁵⁹ tilapäisiä oleskelulupia voidaan jatkaa, kunnes uhrille on maksettu palkkasaatavat. Ei kuitenkaan ole riittävästi tietoa siitä, kuinka usein tätä säännöstä sovelletaan.

Yli puolella jäsenvaltioista⁶⁰ on kansallista lainsäädäntöä, jossa säädetään erityisistä tilapäisistä oleskeluluvista henkilöille, jotka ovat työskennelleet erityistä hyväksikäyttöä osoittavissa työoloissa, kun taas toiset myöntävät niitä ihmiskauppatilanteissa. Kuitenkin vain viisi jäsenvaltiota⁶¹ on ilmoittanut myöntäneensä laittomille muuttajille tällaisia oleskelulupia työvoiman hyväksikäytön vuoksi vuosina 2018 ja 2019. Eniten lupia on myöntänyt Ranska ja seuraavaksi eniten Ruotsi, Tšekki, Saksa ja Puola. Ruotsi ilmoitti myös myöntäneensä oleskelulupia laittomasti työskennelleille alaikäisille.

Työnantajiin kohdistettavia seuraamuksia koskevalla direktiivillä on ollut **myönteinen vaikutus** tällä alueella, sillä sen seurauksena on otettu käyttöön erityisiä kantelumekanismeja ja mahdollisuus myöntää tilapäisiä oleskelulupia. Sidosryhmien kuulemiset osoittavat kuitenkin, että työvoiman hyväksikäyttöä kokeneilla laittomilla muuttajilla on käytännössä **vaikeuksia hyödyntää oleskelulupamenettelyjä** tai täyttää lupien myöntämisedellytykset. Sidosryhmät raportoivat, että uhrit eivät saa tietoa eivätkä oikeudellista neuvontaa mahdollisuudesta saada oleskelulupa tai lupien hakemisesta tai lupaa koskevan harkintapyyntönsä esittämisestä, siitä, että luvan myöntäminen on usein sidoksissa tiettyjä työnantajia vastaan nostettuihin rikossyytteisiin, sekä siitä, että luvan ehtona on uhrin osallistuminen rikosoikeudellisiin menettelyihin, vaikka direktiivissä ei tätä edellytetä.

3.3. Toimet muuttajien oikeuksien suojelun parantamiseksi

Tiedonsaanti ja oikeussuoja, palkkasaatavien periminen ja kantelujen helpottaminen ovat direktiivin keskeisiä suojatoimenpiteitä, joiden tarkoituksena on korjata laittomien muuttajien kärsimiä vääryyksiä. Aihetodisteet ja sidosryhmien raportit osoittavat, että laittomilla muuttajilla on **vaikeuksia tosiasiallisesti saada tietoa ja käyttää kantelumekanismeja**. Koska kantelumekanismin käytöstä ja tilapäisten oleskelulupien myöntämisestä ei ole saatavilla tietoa, asiasta ei voida tehdä vankkoja päätelmiä.

Tehokkaat kantelumekanismit mahdollistavat sen, että viranomaiset voivat suunnitella työsuojelutarkastuksiaan ja kohdentaa ne paremmin, saada vahvaa näyttöä väärinkäytöksiin syyllistyneitä työnantajia vastaan yhteistyössä laittomien siirtotyöläisten ja kolmansien osapuolten kanssa sekä viime kädessä saattaa kyseiset työnantajat vastuuseen. Jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että **nämä kantelumekanismit ovat helposti käytettävissä** ja että niissä otetaan huomioon luottamuksellisuus, joka voi kannustaa laittomia siirtotyöläisiä tekemään kanteluja ja paljastamaan hyväksikäyttötapauksia. Jäsenvaltioiden olisi otettava käyttöön

---

⁵⁷ Direktiivin 6 artiklan 5 kohta.

⁵⁸ Tilapäinen oleskelulupa myönnetään kuudeksi kuukaudeksi Italiassa, Kyproksessa, Unkarissa, Romaniassa, Ruotsissa (uusittavissa), yhdeksi vuodeksi Saksassa ja Kroatiassa sekä kolmeksi kuukaudeksi Slovakiassa (uusittavissa).

⁵⁹ Saksa, Viro, Puola, Romania, Slovenia, Suomi ja Ruotsi.

⁶⁰ Euroopan unionin perusoikeusviraston raportti ”Protecting migrants in an irregular situation from labour exploitation: role of the Employers Sanctions Directive” (2021).

⁶¹ Tšekki, Saksa, Ranska, Puola ja Ruotsi.

turvallisia raportointikäytäntöjä tai -protokollia sen varmistamiseksi, että laittomat siirtotyöläiset voivat ilmoittaa määräysten vastaisesti toimivista työnantajista ja tehdä yhteistyötä lainvalvontaviranomaisten kanssa ilman riskiä siitä, että heidän maahanmuuttotilanteensa vaikuttaa heidän oikeuksiensa käyttöön. Komissio edistää työnantajiin kohdistettavia seuraamuksia koskevaa direktiiviä käsittelevän laittoman muuttoliikkeen asiantuntijaryhmänsä puitteissa **hyvien käytäntöjen vaihtoa sellaisten tehokkaiden mekanismien määrittämiseksi**, joiden avulla voidaan vaatia saatavia, saada palkkaa ja tehdä kanteluja – ottaen huomioon turvallisten raportointikäytäntöjen tai -protokollien tarve – myös sen jälkeen, kun muuttaja on palannut kotimaahansa.

Myös **työmarkkinaosapuolilla ja kansalaisjärjestöillä** on keskeinen rooli työnantajiin kohdistettavia seuraamuksia koskevan direktiivin suojelutoimenpiteiden edistämisessä ja täytäntöönpanossa ja niiden ulottamisessa laittomiin muuttajiin. Komissio aikoo vahvistaa **vuoropuhelua työmarkkinaosapuolten** ja paperittomia työntekijöitä edustavien kansalaisjärjestöjen kanssa ja tehdä yhteistyötä pimeän työn vastaisen EU-foorumin kanssa näitä toimia kehittäessään.

On tarpeen **parantaa laittomien siirtotyöläisten mahdollisuuksia saada puolueetonta ja järjestelmällistä tietoa** oikeuksistaan sekä tuki- ja muutoksenhakumekanismeista. Jäsenvaltioiden olisi EU:n varojen tuella **kehitettävä tiedotus- ja valistuskampanjoita**, jotka on suunnattu laittomille siirtotyöläisille, yhteistyössä liike-elämän järjestöjen, ammattiliittojen ja kansalaisjärjestöjen kanssa. Komissio kehittää yhteistyössä perusoikeusviraston kanssa tarkastajille erityiskoulutusta, jonka tarkoituksena on antaa laittomille siirtotyöläisille tietoa heidän oikeuksistaan ja siitä, miten palkkasaatavia voidaan ilmoittaa palkkajärjestelmien kautta, myös heidän palattuaan kotimaahansa.

Komissio aikoo

- tukea sellaisten hyvien käytäntöjen vaihtoa, jotka koskevat tehokkaita kantelumekanismeja ja käytännön toimintalinjoja tai käytäntöjä, joilla helpotetaan laittomien siirtotyöläisten yhteistyötä lainvalvontaviranomaisten kanssa
- käynnistää vuoropuhelun työmarkkinaosapuolten, työnantajajärjestöjen, ammattiliittojen ja kansalaisjärjestöjen kanssa ja hyödyntää pimeän työn vastaisen EU-foorumin asiantuntemusta
- tukea laittomille siirtotyöläisille suunnattujen ja heidän oikeuksiaan koskevien tiedotus- ja valistuskampanjoiden kehittämistä yhteistyössä liike-elämän järjestöjen, ammattiliittojen ja kansalaisjärjestöjen kanssa.

Jäsenvaltioiden olisi

- parannettava kantelumekanismien saatavuutta laittomien muuttajien kannustamiseksi tekemään kanteluja laittoman työnteon ja hyväksikäytön tapauksessa
- otettava käyttöön turvallisia raportointikäytäntöjä tai -protokollia, jotta laittomat siirtotyöläiset voivat tehdä yhteistyötä lainvalvontaviranomaisten kanssa ilman riskiä siitä, että heidän maahanmuuttotilanteensa vaikuttaa heidän oikeuksiensa käyttöön
- tuettava ammattiliittoja ja kansalaisjärjestöjä tiedon ja neuvonnan, oikeudellisen avun ja muiden palvelujen tarjoamisessa laittomille siirtotyöläisille.

4. Tarkastukset

4.1. Jäsenvaltioiden suorittamat tarkastukset

Tarkastukset ovat **tärkein väline**, jonka avulla voidaan havaita laittomia muuttajia palkkaavat työnantajat ja hyväksikäyttötilanteet. Tarkastusten tulosten perusteella työnantajia voidaan saattaa vastuuseen ja heille voidaan määrätä seuraamuksia sekä toteuttaa tarvittavat toimet hyväksikäytön kohteeksi joutuneiden laittomien siirtotyöläisten suojelemiseksi. Direktiivin 13 artiklan 1 kohdassa edellytetään, että jäsenvaltiot varmistavat tehokkaat ja riittävät tarkastukset sellaisten riskinarviointien pohjalta, joissa yksilöidään riskialtteinimmat toimialat ja joita ilman on mahdotonta saavuttaa työnantajiin kohdistettavia seuraamuksia koskevan direktiivin tavoitteita.

Koska direktiivissä ei määritellä ”tehokkaita ja riittäviä” tarkastuksia, jäsenvaltioiden käytännöt vaihtelevat, mikä viittaa **useisiin tarkastusten tehokkuutta rajoittaviin seikkoihin**: niiden talouden alojen yksilöinti, joilla laittoman työnteon riski on suurin, jäsenvaltioissa tehtyjen tarkastusten vähäisyys (myös niillä aloilla, joilla laittoman työnteon riski on suurin), riittämättömät resurssit ja vaikeudet toimia tarkastuksissa havaittujen hyväksikäytettyjen maahanmuuttajien kanssa.

Kuten edellä todettiin, jäsenvaltioiden toimittamissa **tarkastustiedoissa on merkittäviä puutteita**. Jotta tarkastukset olisivat tehokkaita, niiden on lisäksi oltava kohdennettuja ja niissä on keskityttävä **aloihin, joilla laittoman työnteon riski on suurin** jäsenvaltioissa. Juuri niillä aloilla tarkastuksia tarvitaan enemmän. Jäsenvaltiot suorittavat riskinarviointeja

tällaisten riskialueiden määrittämiseksi ⁶² käyttäen kansallisia ohjeita tai vuotuisia toimintasuunnitelmia, kerättyjä tietoja ja aiempien tarkastusten tuloksia, kanteluja, vihjeitä ja muilta kansallisilta viranomaisilta saatuja ilmoituksia. Vaikuttaa siltä, että alat, joilla laitonta työntekoa esiintyy eniten, ovat samankaltaisia useimmissa jäsenvaltioissa ja yleensä **työvoimavaltaisia ja vähän ammattitaitoa edellyttäviä ja matalapalkkaisia aloja**, joilla henkilöstön vaihtuvuus on suurta. Yleisimpiin riskialoihin kuuluvat maatalous, rakentaminen, valmistusteollisuus, kodinhoito- ja sosiaalipalvelut sekä majoitus- ja ravitsemispalvelut ⁶³. Komissiolle toimittamissaan kertomuksissa useat jäsenvaltiot ⁶⁴ eivät kuitenkaan yksilöi riskialoja, mikä osoittaa, että tarkastukset on priorisoitava paremmin. Vaikka riskialat pysyvät yleensä samoina, taloudellinen kehitys voi johtaa sellaisten uusien alojen syntymiseen, jotka ovat alttiita laittoman työnteon riskille. Tämä koskee esimerkiksi **alustatyöntekijöitä**. Jäsenvaltioiden olisi sen vuoksi päivitettävä säännöllisesti riskialojaan.

Nykyisessä järjestelmässä tehtyjen tarkastusten määrä ei todennäköisesti saa työnantajia luopumaan laittomien muuttajien palkkaamisesta. Niiden työnantajien osuus, jotka joutuvat jollakin alalla tarkastuksen kohteeksi, yleensä hyvin pieni; näin ollen työnantajat voivat katsoa, että laittomasta työnteosta saatu taloudellinen etu on suurempi kuin tarkastuksissa paljastumisen todennäköisyys. Taulukoista 3 ja 4, joissa esitetään jäsenvaltioiden tiedot kaikilla aloilla tehdyistä tarkastuksista ⁶⁵, ilmenee, että jäsenvaltioiden tarkastustoimet vaihtelevat huomattavasti. Esimerkiksi Bulgariassa, Virossa, Ranskassa, Latviassa, Alankomaissa ja Ruotsissa tehtiin tarkastuksia **alle yhdelle prosentille työnantajista kaikilla aloilla** vuonna 2019; 13 jäsenvaltiossa tarkastukset kattoivat 1–10 prosenttia niiden työnantajista ⁶⁶; Itävallassa tarkastukset kattoivat 14,5 prosenttia kaikista työnantajista ja Sloveniassa ja Slovakiassa yli 30 prosenttia kaikista työnantajista. Komission käytettävissä olevat tiedot osoittavat, että vastoin direktiivin vaatimusta useimmissa jäsenvaltioissa **tarkastukset eivät kohdistu riskialoihin**. Lisäksi jäsenvaltiot ja muut sidosryhmät ⁶⁷ raportoivat, että työsuojeluviranomaisilla on **usein liian vähän henkilöstöä ja resursseja**, mikä vaikuttaa tehtyjen tarkastusten määrään ja tiheyteen.

Laittoman työnteon havaitsemisen lisäksi tarkastuksilla pyritään myös **tunnistamaan haavoittuvuus ja hyväksikäyttö** erityisesti lasten oikeuksia, työelämän perusnormeja ja sukupuolten tasa-arvoa koskevissa tapauksissa. Lisäksi sidosryhmät ⁶⁸ korostavat, että hyväksikäytetyt työntekijät eivät halua ilmoittaa tilanteestaan tarkastusten aikana kiinniotto- ja palautusriskin vuoksi. Tämä koskee erityisesti työsuojeluviranomaisten ja poliisin/maahanmuuttoviranomaisten yhdessä suorittamia tarkastuksia. Sen vuoksi sidosryhmät kannattavat ajatusta työsuojelutarkastusten ja lainvalvonta-/maahanmuuttotoimien erottamisesta ”palomuurin” avulla, mikä takaisi sen, että tarkastuksissa havaituista laittomista muuttajista ei ilmoiteta maahanmuuttoviranomaisille

---

⁶² Euroopan muuttoliikeverkoston yhteenvetoraportti ”Illegal employment of Third Country Nationals in the European Union” (2017), s. 20.

⁶³ Ks. edellinen alaviite, s. 14–15.

⁶⁴ Tšekki, Viro, Liettua, Malta ja Romania.

⁶⁵ Portugali (maatalous/metsätalous/kalastus, rakentaminen ja majoitus/ruokapalvelut) raportoi vain riskialoista.

⁶⁶ Belgia, Tšekki, Saksa, Kreikka, Espanja, Kroatia, Italia, Liettua, Unkari, Malta, Puola, Romania ja Suomi.

⁶⁷ Palaute, jonka Euroopan ammatillinen yhteisjärjestö (EAY) antoi kohdennetuissa kuulemisissa ja jäsenvaltioiden edustajat antoivat maahanmuuttajien salakuljetusta käsittelevien kansallisten yhteispisteiden kokouksessa helmikuussa 2021.

⁶⁸ Ks. edellinen alaviite.

palauttamismenettelyä varten. Lisäksi perusoikeusvirasto toteaa, että kun työsuojeluviranomaiset ja ihmiskaupan torjunnasta vastaavat yksiköt tai muut työvoiman hyväksikäyttöön liittyvää koulutusta saaneet erikoisyksiköt tekevät tarkastuksia yhdessä, ne voivat **auttaa tunnistamaan työvoiman hyväksikäytön tai ihmiskaupan uhreiksi joutuneita maahanmuuttajia.**

Mekanismeilla, joilla helpotetaan työnantajiin kohdistuvia kanteluja nimettyjen kolmansien osapuolten, kuten ammattiliittojen tai kansalaisjärjestöjen kautta, pyritään takaamaan, että hyväksikäyttötilanteet paljastuvat ja niistä ilmoitetaan toimivaltaisille viranomaisille. Niiden tehokas täytäntöönpano on ensisijaisen tärkeää (ks. 3.2 kohta) sen varmistamiseksi, että laittomat siirtotyöläiset voivat käyttää oikeuksiaan ilman pelkoa palauttamismenettelyjen kohteeksi joutumisesta. Lisäksi jotkin jäsenvaltiot ovat toteuttaneet lisätoimia helpottaakseen hyväksikäytöstä raportointia. Esimerkiksi Alankomaissa toteutetaan ns. free-in, free-out -politiikka⁶⁹, jonka mukaan laittomat muuttajat voivat ilmoittaa rikoksesta poliisille ilman, että heidät pidätetään tai palautetaan, riippumatta siitä, minkä tyyppisestä rikoksesta on kyse. Espanjassa perustettiin erityisiä poliisiryhmäitä, joiden tehtävänä on avustaa muuttajia, myös laittomia muuttajia, kertomalla heille heidän oikeuksistaan, neuvomalla heitä heidän asemansa laillistamisessa ja tukemalla heitä kantelujen tekemisessä työnantajien ja muiden tahojen harjoittamasta huonosta kohtelusta ja hyväksikäytöstä ilman riskiä palauttamismääräyksestä.

4.2. Toimet tarkastusten tehostamiseksi

Jotta tarkastusten avulla voitaisiin tehokkaasti havaita laitton työnteko ja varmistaa laittomien muuttajien suojele, jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että tarkastukset kohdistetaan niille talouden aloille, joilla laittoman työntekon riski on suurin, että ne kattavat merkittävän määrän näiden alojen työnantajia ja että ne suoritetaan säännöllisin väliajoin. Tästä syystä kaikkien jäsenvaltioiden olisi **tehtävä kattavia ja säännöllisiä riskinarviointeja**, joissa tarkastellaan myös uusia ja kehittyviä talouden aloja, kuten alustataloutta, riskialojen tunnistamiseksi ja niistä tiedottamiseksi komissiolle.

Komissio edistää tiiviissä yhteistyössä jäsenvaltioiden ja työmarkkinaosapuolten kanssa sellaisten **parhaiden käytäntöjen vaihtoa, joka koskee tarkastuksia, riskinarviointia** ja kansallisten työsuojeluviranomaisten välistä yhteistyötä, myös siltä osin, mitä voitaisiin pitää **pelotevaikutuksen kannalta tehokkaina ja realistisinä tavoitteina** jäsenvaltioiden määrittämällä riskialoilla tehtäville vuositarkastuksille.

Helpottaakseen hyväksikäytön ja ihmiskaupan uhrien tunnistamista tarkastusten aikana ja tukeakseen jäsenvaltioita direktiivin mukaisten velvoitteiden täytäntöönpanossa komissio edistää järjestelmällisesti käytäntöjen vaihtoa esimerkiksi **työsuojeluviranomaisten ja työvoiman hyväksikäyttöön erikoistuneiden yksiköiden yhteisten tarkastusten** osalta yhteistyössä perusoikeusviraston kanssa ja hyödyntää pimeän työn vastaisen EU-foorumin

---

⁶⁹ Se perustuu kansallisen poliisin sisäiseen toimintapoliittiseen asiakirjaan ja Alankomaiden parlamentin kanssa tehtyyn yhteisymmärryspöytäkirjaan.

asiantuntemusta. Lisäksi jäsenvaltioiden olisi annettava **työsuojelutarkastajille koulutusta** työnantajiin kohdistettavia seuraamuksia koskevan direktiivin mukaisista laittomien siirtotyöläisten oikeuksista sekä hyväksikäytön ja ihmiskaupan tunnistamisesta. Samalla komissio tutkii mahdollisuuksia tukea jäsenvaltioita koulutuksen järjestämisessä tarvittaessa yhteistyössä perusoikeusviraston kanssa.

Komissio aikoo

- tehdä tiivistä yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa mahdollisten vuotuisten tavoitteiden määrittämiseksi tarkastuksille, jotka koskevat riskialojen työnantajia
- edistää sellaisten hyvien käytäntöjen vaihtoa, jotka koskevat tarkastuksia, riskialojen määrittämistä ja yhteistyötä tarkastusvirastojen välillä, ja hyödyntää pimeän työn vastaisen EU-foorumin asiantuntemusta
- edistää hyvien käytäntöjen vaihtoa hyväksikäytön ja ihmiskaupan uhrien tunnistamiseksi, mukaan lukien yhteiset tarkastukset erikoisyksiköiden kanssa
- tutkia mahdollisuutta tukea jäsenvaltioita työsuojelutarkastajien kouluttamisessa yhteistyössä perusoikeusviraston kanssa.

Jäsenvaltioiden olisi

- varmistettava, että tarkastukset kohdistetaan niille talouden aloille, joilla on suurin laittoman työnteon riski, että ne kattavat merkittävän osan näiden alojen työnantajista ja että ne suoritetaan säännöllisin väliajoin
- tehtävä kattavia ja säännöllisiä riskinarviointeja, joissa tarkastellaan myös uusia ja kehittyviä talouden aloja, kuten alustataloutta, riskialojen tunnistamiseksi ja niistä tiedottamiseksi komissiolle
- annettava työsuojelutarkastajille koulutusta työnantajiin kohdistettavia seuraamuksia koskevan direktiivin mukaisista laittomien siirtotyöläisten oikeuksista sekä hyväksikäytön ja ihmiskaupan tunnistamisesta.

5. Huomattavat puutteet tiedoissa

Direktiivissä edellytetään, että jäsenvaltiot ilmoittavat komissiolle vuosittain tarkastusten lukumäärästä ja tuloksista⁷⁰, työnantajien maksamista saatavista, muista toteutetuista toimista ja kantelujen helpottamisesta⁷¹. Nämä tiedot ovat keskeisiä arvioitaessa direktiivin mukaisten toimien täytäntöönpanoa ja niiden seurauksia. Jäsenvaltiot toimittavat kuitenkin hyvin vähän ja epätasaisesti tietoja, minkä vuoksi tarkastuksia ja niiden tuloksia, taloudellisten ja rikosoikeudellisten seuraamusten soveltamista, käynnistettyjen rikosoikeudellisten menettelyjen lukumäärää sekä kantelumekanismien käyttöä ja tuloksia koskevissa tiedoissa on huomattavia puutteita.

Kantelumekanismien soveltamisesta ja niiden tuloksista ei myöskään ole saatavilla täydellisiä ja luotettavia tietoja. Lisäksi jäsenvaltioilta saadut tiedot esitettyjen ja käsiteltyjen **palkkasaatavia koskevien vaatimusten** määrästä sekä menettelyistä väärinkäytöksiin syyllistyneitä työnantajia vastaan ovat puutteellisia. Yhdelläkään jäsenvaltiolla ei ole

⁷⁰ Direktiivin 14 artikla.

⁷¹ Direktiivin 16 artiklan 2 kohta.

keskitettyjä tietoja siitä, kuinka monta menestyksestä kantelua laittomat muuttajat ovat tehneet palkkasaataviensa maksamisesta. Näin ollen vaikka vaatimukset hyväksyttäisiin, ei usein tiedetä, saavatko työntekijät lopulta maksun vai eivät, sillä työnantajat hakeutuvat usein konkurssiin tai katoavat. Ilman kattavaa yleiskuvaa tehtyjen kantelujen määrästä ja tuloksista on vaikea tehdä päätelmiä siitä, miten tehokkaita oikeussuoja ja kantelumekanismit ovat jäsenvaltioissa, kuinka usein näitä mekanismeja käytetään ja miten hyviä tuloksia niiden avulla saavutetaan.

Luotettavien ja täydellisten tietojen puuttuessa **on vaikea arvioida luotettavasti, onko direktiivillä ollut vaikutusta** laittoman työnteon estämiseen ja vähentämiseen ja ovatko rikosoikeudelliset seuraamukset jäsenvaltioissa tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia. Tiedonkeruun parantaminen edistäisi osaltaan tehokkaampaa täytäntöönpanostrategiaa sekä kansallisella että EU:n tasolla.

Kansallisten viranomaisten raportointia on parannettava, jotta **voidaan korjata huomattavat tietopuutteet ja arvioida luotettavasti** työnantajiin kohdistettavia seuraamuksia koskevan direktiivin vaikutuksia ja tehokkuutta. Ensinnäkin jäsenvaltioiden on toimitettava ajantasaiset, täydelliset ja vertailukelpoiset tiedot, jotta ne täyttävät direktiivin 16 artiklan 2 kohdan vaatimuksista johtuvat velvoitteensa. Tukeakseen jäsenvaltioita niiden raportointivelvoitteiden täyttämisessä komissio aikoo **perustaa** Euroopan muuttoliikeverkoston tuella **tietoteknisen raportointijärjestelmän ja tietokannan**. Tällainen järjestelmä helpottaa tietojen keräämistä kansallisilta viranomaisilta työnantajille määrätystä taloudellisista, rikosoikeudellisista ja muista seuraamuksista, kantelumekanismien käytöstä – mukaan lukien tehtyjen kantelujen lukumäärä ja niiden tulokset, palkkavaatimukset ja maksut, myönnetty tilapäiset luvat – sekä tehdyistä tarkastuksista ja niiden tuloksista. Komissio määrittelee yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa selkeät **raportointikriteerit ja -vaatimukset** vastausten johdonmukaisuuden ja korkean laadun varmistamiseksi sekä sen varmistamiseksi, että tiedot ovat täydellisiä, vertailukelpoisia ja ajoissa toimitettuja.

Komissio aikoo

- perustaa Euroopan muuttoliikeverkoston tuella tietoteknisen raportointijärjestelmän ja tietokannan seuraamuksia, suojelutoimenpiteiden käyttöä ja tarkastuksia koskevaa tiedonkeruuta varten
- määrittellä selkeät raportointikriteerit ja -vaatimukset yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa.

Jäsenvaltioiden olisi

- raportoitava vuosittain ja oikea-aikaisesti tarkastuksista ja niiden tuloksista (esim. aloitettujen ja päätettyjen menettelyjen sekä määrättyjen sakkojen ja rikosoikeudellisten seuraamusten kokonaismäärä)
- parannettava tiedonkeruuta kantelumekanismien soveltamisesta ja niiden tuloksista (esim. palkkasaatavia koskevien vaatimusten määrä, vaatimusten tulokset, työnantajia vastaan aloitettujen menettelyjen määrä).

6. Laittoman työnteon vastaisten EU:n toimien tehostaminen

Laittoman muuttoliikkeen torjumiseksi EU:n on puututtava kaikkiin tämän ilmiön osa-alueisiin kokonaisvaltaisella lähestymistavalla, kuten uudessa muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksessa todetaan. Sen lisäksi, että EU:n on puututtava muuttoliikkeen perimmäisiin syihin, käynnistettävä uudelleen muuttajien salakuljetuksen torjunta yhteistyössä kolmansien maiden kanssa ja tehostettava laillisten väylien avaamista EU:hun, sen on myös **tehostettava toimiaan laittoman työnteon torjumiseksi**, sillä laitton työnteke toimii laittoman muuttoliikkeen kannustimena ja hyväksikäytön ja riiston lähteenä. Tätä varten on tarpeen varmistaa työnantajiin kohdistettavia seuraamuksia koskevan direktiivin tehokkaampi täytäntöönpano ja valvonta. Kyseinen direktiivi on tärkein käytettävissämme oleva väline, jonka **mahdollisuuksia ei ole vielä hyödynnetty täysimääräisesti**.

Direktiivin täytäntöönpanon aste vaihtelee jäsenvaltioissa. Vaikka erot lähestymistavoissa kuvastavat direktiivin tarjoamaa joustavuutta, jonka ansiosta jäsenvaltiot voivat toteuttaa kansallisiin järjestelmiinsä parhaiten soveltuvia ratkaisuja, ne osoittavat myös, että **seuraamuksia, suojelutoimenpiteitä ja tarkastuksia koskevia sääntöjä on käytetty yleisesti tehottomasti** väärinkäytöksiin syyllistyvien työnantajien havaitsemiseksi ja maahanmuuttajien suojelemiseksi hyväksikäytöltä.

Ensimmäisessä vaiheessa merkittäviä parannuksia voidaan jo saada aikaan **tehostamalla** työnantajiin kohdistettavia seuraamuksia koskevan direktiivin nykyisten keskeisten säännösten **soveltamista**. Komissio kannustaa jäsenvaltioita noudattamaan tässä tiedonannossa esitettyjä keskeisiä suosituksia. Komissio edistää vuoropuhelua jäsenvaltioiden viranomaisten ja eri sidosryhmien kanssa muun muassa käynnistämällä uudelleen työnantajiin kohdistettavia seuraamuksia koskevaa direktiiviä käsittelevän laittoman muuttoliikkeen asiantuntijaryhmänsä vuonna 2021. Asiantuntijaryhmän työn tavoitteena on parantaa hyvien käytäntöjen tunnistamista ja jakamista jäsenvaltioiden kesken sekä tukea niitä direktiivin säännösten järjestelmällisessä tulkinnassa ja täytäntöönpanossa. Tätä varten komissio tekee **tiivistä yhteistyötä** kansallisten työvoima- ja maahanmuuttoviranomaisten, ammattiliittojen, kansalaisjärjestöjen, työmarkkinaosapuolten ja kansainvälisten järjestöjen kaltaisten **sidosryhmien kanssa**. Komissio aikoo tarvittaessa hyödyntää pimeän työn vastaisen EU-foorumin asiantuntemusta.

Samalla kun komissio tukee jäsenvaltioita niiden täytäntöönpanopyrkimyksissä, se seuraa myös jatkuvasti direktiivin täytäntöönpanoa ja keskittyy **tehokkaaseen täytäntöönpanon valvontaan**. Tämän tiedonannon hyväksymisen jälkeen komissio tekee yhteistyötä jäsenvaltioiden asianomaisten viranomaisten kanssa saadakseen lisätietoja direktiivistä johtuvien keskeisten seuraamuksiin, tarkastuksiin ja muuttajien oikeuksien suojeluun liittyvien velvoitteiden täytäntöönpanosta ja etsiäkseen mahdollisia ratkaisuja. Komissio käynnistää tarvittaessa **rikkomusmenettelyjä**.

Komissio panee vuoden 2022 loppuun mennessä täytäntöön tässä tiedonannossa esitetyt toimenpiteet ja **raportoi saavutetuista tuloksista** seuraavassa täytäntöönpanokertomuksessa, jonka on määrä valmistua viimeistään vuonna 2024. Ottaen huomioon tässä tiedonannossa esitetyillä suosituksilla saavutetun edistyksen ja uudistetut täytäntöönpano- ja valvontatoimet sekä laittoman työnteon alalla mahdollisesti tapahtuneen kehityksen ja sen, soveltuuko työnantajiin kohdistettavia seuraamuksia koskeva direktiivi edelleen niihin, komissio harkitsee, onko voimassa olevaa oikeudellista kehystä tarpeen muuttaa.

TAULUKOT

Taulukko 1: Taloudelliset seuraamukset

JV	OH/ LH*	Taloudellisten seuraamusten määrä			5 artikl an 3 kohta **	5 artikla n 2 kohdan b ala- kohta* **	Muutokset
		Vähintään	Kiinteä	Enintään			
Sakko kutakin laittomasti työhön otettua maassa laittomasti oleskelevaa muuttajaa kohti							
AT	LH/O H	1 000 € / 4 000 €		10 000 € / 50 000 €	Ei	Lisänä	Ei muutosta
BE	LH/O H	300 €		3 000 €	Ei	Lisänä	Ei muutosta
BG	LH	500 BGN / 1 000 BGN (255 € / 511 €)		7 500 BGN /15 000 BGN (3 834 € / 7 669 €)	Ei	Lisänä	Bulgaria on korottanut sakon määrää. Aiemmin luonnolliselle henkilölle määrätty sakko oli 500/1 000– 5 000/10 000 BGN. Oikeushenkilöille se oli enintään 20 000/40 000 BGN.
	OH	2 000 BGN / 4 000 BGN (1 022 € / 2 045 €)		30 000 BGN / 60 000 BGN (15 339 € / 30 678 €)			
CY	LH/O H	1 500 €		3 000 €	Kyllä	Lisänä	Kyproksen hallitus on antanut parlamentille lakiesityksen hallinnollisten sakkojen korottamisesta, jotta seuraamukset olisivat varoittavampia. Lakiehdotus hyväksyttäneen lähiviikkoina.
EE	LH			1 200 €	Ei	Lisänä	Ei muutosta
	OH			3 200 €			
EL	LH/O H		5 000 € / 10 000 €		Ei	Lisänä	Kreikka on korottanut seuraamusten tasoa. Aiemmin sakko oli 3 000– 15 000 €.
ES	LH/O H	500 €		100 000 €	Ei	Lisänä	Espanja on korottanut sakon määrää, joka oli aiemmin 6 001–60 000 €.
FR	LH/O H	6 980 €		15 000€ / 75 000 €	Ei	Lisänä	Ranska muutti sakon määrää ottaakseen paremmin huomioon tosialliset olosuhteet (4.6.2013 annettu asetus)
HR	LH	10 000 HRK (1 334 €)		30 000 HRK (4 002 €)	Kyllä	Lisänä	
	OH	70 000 HRK (9 338 €)		150 000 HRK (20 010 €)			
HU	LH/O H	4*vähimmäispalkka		15*vähimmäispalkka	Kyllä	Lisänä	Vähimmäispalkka 161 000 HUF/kk (465,129 €) vuonna 2020

IT	LH	1 800 €		43 200 €	Kyllä	Otettu huomioon	Italia on korottanut seuraamuksen määrää. Aiemmin sakko oli 1 500–12 000 €
LT	LH	869 € / 2 896 €		2 896 € / 5 792 €	Ei	Lisänä	Muutos on tullut voimaan 1.1. 2017
	OH	1 000 € / 5 000 €		5 000 € / 6 000 €			
LU	LH/OH		2 500 €		Ei	Lisänä	Ei muutosta
NL	LH			11 250 €	Kyllä	Otettu huomioon	Alankomaat on korottanut sakon määrää. Aiemmin sakko oli enintään 4 000 € luonnolliselle henkilölle ja enintään 8 000 € oikeushenkilölle.
	OH			45 000 €			
RO	LH/OH	10 000 RON (2 032 €)		20 000 RON (4 064 €)	Ei	Lisänä	Romania on korottanut sakon määrää. Aiemmin sakko oli 1 500–2 000 RON.
SE	LH/OH			36 396 SEK / 47 300 SEK (3 613 € / 4 696 €)	Ei	Otettu huomioon	Ruotsi on korottanut sakon määrää
SI	LH	2 000 €		5 000 €	Ei	Lisänä	Ei muutosta
	OH	4 000 €		12 000 €			
Laittomien muuttajien lukumäärä on otettu huomioon sakon määrää määritettäessä							
CZ	LH			5 000 000 CZK (196 900 €)	Ei	Lisänä	Tšekki on korottanut sakkoa. Aiemmin sakko oli enintään 2 000 000 CZK.
	OH	50 000 CZK (1 969 €)		10 000 000 CZK (393 800 €)			
DE	LH/OH			500 000 €	Ei	Lisänä	Ei muutosta
FI	LH/OH	1 000 €		30 000 €	Kyllä	Lisänä	Ei muutosta
LV	LH	210 €		500 €	Kyllä	Lisänä	Ei muutosta
MT	LH/OH			11 646,87 €	Ei	Lisänä	Taloudellisen seuraamuksen enimmäismäärää ei ole muutettu, mutta siihen on lisätty elementtejä, kuten palautuskustannusten lisääminen ja maksujen lähettämisestä kolmanteen maahan aiheutuvat kustannukset.
PL	LH/OH	1 000 PLN (223,1 €)		30 000 PLN (6 693 €)	Kyllä	Lisänä	Ei muutosta
PT	LH/OH	2 000 €		90 000 €	Kyllä	Lisänä	Ei muutosta
SK	LH/OH	2 000 €		200 000 €	Ei	Lisänä	Ei muutosta

* LH/OH = luonnollinen henkilö / oikeushenkilö

** Direktiivin 2009/52/EY 5 artiklan 3 kohta: ”Jäsenvaltiot voivat säätää taloudellisten seuraamusten määrät pienemmiksi silloin, kun työnantaja on luonnollinen henkilö, joka työllistää maassa laittomasti oleskelevan kolmannen maan kansalaisen yksityisiä tarpeitaan varten, ja jos työolot eivät osoita erityistä hyväksikäyttöä.”

*** Direktiivin 2009/52/EY 5 artiklan 2 kohdan b alakohta: ”Edellä 3 artiklassa tarkoitetun kiellon rikkomisesta määrättäviin seuraamuksiin on sisällytettävä b) laittomasti työskennelleiden kolmansien maiden kansalaisten palauttamisesta aiheutuvien kustannusten maksaminen tapauksissa, joissa palauttamismenettelyt toteutetaan. Jäsenvaltiot voivat tämän sijaan päättää ottaa huomioon a alakohdassa tarkoitetuissa taloudellisissa seuraamuksissa ainakin palauttamisen keskimääräiset kustannukset.”

Valuuttakurssit 11.6.2021: 1 BGN = 0,5113 EUR, 1 CZK = 0,03938 EUR, 1 DKK = 0,134474 EUR, 1 HUF = 0,002889 EUR, 1 PLN = 0,2231 EUR, 1 RON = 0,2032 EUR, 1 SEK = 0,09929 EUR, 1 HRK = 0,1334 EUR.

Taulukko 2: Rikosoikeudelliset seuraamukset

JV	Seuraamukset (vankeusrangaistuksen pituus ja sakko soveltuvien osin)					Huomautukset
	9 artiklan 1 kohdan a alakohta ”rikkominen jatkuu tai on toistuvaa”	9 artiklan 1 kohdan b alakohta ”laittomien muuttajien huomattavan määrän samanaikainen työllistäminen”	9 artiklan 1 kohdan c alakohta ”erityistä hyväksikäyttöä osoittavat työolot”	9 artiklan 1 kohdan d alakohta ”työnantaja, joka on tietoisesti työllistänyt ihmiskaupan uhrin”	9 artiklan 1 kohdan e alakohta ”alaikäisen laitton työnteke”	
AT	enintään 360 päiväsakkoa tai enintään 6 kuukautta vankeutta	enintään 360 päiväsakkoa tai enintään 6 kuukautta vankeutta	enintään 2 vuotta vankeutta	enintään 2 vuotta vankeutta	enintään 360 päiväsakkoa tai enintään 6 kuukautta vankeutta	Sakon määrä riippuu tekijän tuloista ja voi olla enintään 360 päiväsakkoa. Taloudellinen seuraamus voi olla enintään 1,8 miljoonaa euroa
BE	6 kuukaudesta 3 vuoteen vankeutta ja/tai 600–6 000 € sakkoa		1–5 vuotta vankeutta ja 500–50 000 € sakkoa	1–5 vuotta vankeutta ja sakkoa 500–50 000 € sakkoa	10–15 vuotta vankeutta ja 1 000–100 000 € sakkoa	Tason 4 rangaistusta sovelletaan sellaisten ulkomaalaisten työllistämiseen, joilla ei ole lupaa tai oikeutta oleskella Belgiassa yli kolmea kuukautta.
BG	1–5 vuotta vankeutta ja 5 000–50 000 BNG (2 554–25 564 €) sakkoa	enintään 4 vuotta vankeutta ja 2 000–20 000 BGN (1 022–10 225 €) sakkoa	1–5 vuotta vankeutta ja sakkoa 5 000–50 000 BGN (2 554–25 564 €) sakkoa	enintään 4 vuotta vankeutta ja 2 000–20 000 BGN (1 022–10 225 €) sakkoa	1–5 vuotta vankeutta ja 3 000–30 000 BGN (1 534–15 338 €) sakkoa	Direktiivin 9 artiklan 1 kohdan b alakohdassa lueteltuja seuraamuksia sovelletaan henkilöön, joka työllistää samanaikaisesti vähintään viisi laittomasti oleskelevaa ulkomaalaista.
CY	Enintään 5 vuotta vankeutta ja/tai enintään 20 000 € sakkoa					Kaikki 9 artiklan 1 kohdan a–e alakohdassa mainitut tapaukset voivat olla kumulatiivisia tai toisiaan korvaavia.
CZ	6 kuukaudesta 5 vuoteen vankeutta: enintään 6 kuukauden vankeusrangaistus, omaisuuden tai muiden varallisuusarvojen menettäminen tai ammattitoiminnan harjoittamiskielto. – Enintään vuoden vankeusrangaistus, jos henkilö on järjestäytyneen ryhmän jäsenenä, korvausta vastaan tai toistuvasti tehnyt rikoksen, joka koskee ulkomaalaisten laitonta työskentelyä. – Vankeusrangaistus 6 kuukaudesta 3 vuoteen, jos tekijä on saanut huomattavaa etua itselleen tai jollekulle toiselle. – 1–5 vuoden vankeusrangaistus ja soveltuvissa tapauksissa myös omaisuuden menettäminen, jos tekijä on saanut tästä rikoksesta suuren hyödyn itselleen tai jollekulle muulle.			–	6 kuukaudesta 5 vuoteen vankeutta	Sakkorangaistus voi olla enintään 1 460 000 000 CZK (53 100 563 €) oikeushenkilölle.

DE	enintään 1 vuosi vankeutta tai sakko	enintään 1 vuosi vankeutta tai sakko	enintään 3 vuotta vankeutta tai sakko (vakavissa tapauksissa: 6 kuukaudesta 5 vuoteen vankeutta)	enintään 3 vuotta vankeutta tai sakko	enintään 1 vuosi vankeutta tai sakko	1. Tahallisesta rikoksesta enintään 1 000 000 € sakkoa; 2. Tuottamuksellisesti tehdystä rikoksesta enintään 500 000 € sakkoa.
EE	30–500 päiväsakkoa (96–1 600 €) tai enintään 3 vuotta vankeutta					Oikeushenkilöille määrätään ainoastaan taloudellinen rangaistus (3 200–16 000 000 €) Oikeushenkilön pakollinen purkaminen.
EL	vähintään 5 kuukautta vankeutta			vähintään 6 kuukautta vankeutta	vähintään 6 kuukautta vankeutta	Työnantajia ei erotella luonnollisiin henkilöihin ja oikeushenkilöihin.
ES	3–18 kuukautta vankeutta ja 12–30 kuukausisakkoa	6 kuukaudesta 6 vuoteen vankeutta ja 6–12 kuukausisakkoa	2–5 vuotta vankeutta ja 6–12 kuukausisakkoa	2–5 vuotta vankeutta ja 6–12 kuukausisakkoa	3–18 kuukautta vankeutta ja 12–30 kuukausisakkoa	
FI	sakko tai enintään 1 vuosi vankeutta					
FR	enintään 10 vuotta vankeutta ja 100 000 € sakkoa					
HR	6 kuukaudesta 5 vuoteen vankeutta					
HU	enintään 2 vuotta vankeutta	enintään 2 vuotta vankeutta	enintään 3 vuotta vankeutta	enintään 3 vuotta vankeutta	enintään 3 vuotta vankeutta	
IT	1–5 vuotta vankeutta ja raskauttavien seikkojen perusteella 5–15 vuotta					Italia on pidentänyt vankeusrangaistuksen kestoja. Aiemmin: vähintään 3 kuukautta ja enintään 1 vuosi vankeutta ja 5 000 € sakkoa jokaisesta laittomasti työskentelevästä työntekijästä; rangaistuksia kovennetaan, jos toiminta liittyy voitontavoitteluun liittyviin rikollisiin toimiin.
	Seuraamuksen kovennus on 1/3–1/2 alkuperäisestä			1/3–1/2:n lisäys seuraamuksiin ja 25 000 € sakkoa jokaisesta asiaan liittyvästä henkilöstä	1/3–1/2:n lisäys seuraamuksiin ja 25 000 € sakkoa jokaisesta asiaan liittyvästä henkilöstä	
LT	sakko tai enintään 2 vuotta vankeutta		enintään 8 vuotta vankeutta	2–10 vuotta vankeutta tai, jos tapaukseen liittyy vähintään kaksi henkilöä, 4–12 vuotta		Oikeushenkilöille määrättävät erityisseuraamukset: 1) sakko (10 000–5 000 000 €); 2) oikeushenkilön toiminnan rajoittaminen; 3) oikeushenkilön likvidaatio.

LU	8 päivästä 1 vuoteen vankeutta ja/tai 2 501–20 000 € sakkoa			Oikeushenkilöille määrättävät erityisseuraamukset: 1) sakko: vähintään 500 €, enintään 750 000 €; 2) erityinen menettämisseuraamus; 3) sulkeminen hankintamenettelyn ulkopuolelle; 4) purkaminen
LV	Väliaikainen vapaudenmenetys (enintään 3 kuukautta vankeutta) tai yhdyskuntapalvelu tai sakko (enintään 100 minimikuukausipalkkaa (50 000 €))			
MT	Enintään 11 646,87 € sakkoa ja/tai enintään 2 vuotta vankeutta. Seuraamusta korotetaan yhdellä tai kahdella asteella 9 artiklan 1 kohdan a–e alakohdassa mainittujen raskauttavien seikkojen tapauksessa.			Oikeushenkilöille määrättävät erityisseuraamukset: 1. enintään 2 500 € sakkoa 2. mahdollisen toimiluvan keskeyttäminen tai peruuttaminen; 3. väliaikainen tai pysyvä sulkeminen; 4. pakollinen purkaminen
NL	enintään 4 vuotta vankeutta tai viidennen luokan sakko	enintään 4 vuotta vankeutta tai viidennen luokan sakko, ja ihmiskaupasta määrättävä enimmäisseuraamus on 12 vuotta vankeutta.		Rikoslaki mahdollistaa oikeustoimet oikeushenkilöitä vastaan. Oikeushenkilöille sekä esimiehelle tai valvojalle voidaan määrätä seuraamuksia.
PL	Sakko (sakko määrätään päiväsakkona, jossa määritetään sakkojen lukumäärä ja yhden sakon suuruus). Pienin sakko on 100 ja suurin 1 080 000 zlotya tai vapauden rajoitus enintään 12 kuukautta.	enintään 3 vuotta vankeutta		Sakko 100–1 080 000 zlotya tai vapauden rajoittaminen
				Oikeushenkilöille määrättävät erityisseuraamukset: 1) toimintaa, tuotettuja tavaroita ja tarjottuja palveluja koskeva myyminenestämisen- ja mainontakielto; 2) oikeus saada julkista taloudellista tukea evätään; 3) oikeus saada tukea kansainvälisiltä järjestöiltä evätään; 4) oikeus osallistua julkisiin hankintamenettelyihin evätään; 5) kielto harjoittaa tiettyä taloudellista toimintaa; 6) tuomioistuinten päätösten julkistaminen.

PT	enintään 1 vuosi vankeutta tai enintään 240 päiväsakkoa (enintään 120 000 €)	enintään 2 vuotta vankeutta tai enintään 480 päiväsakkoa (enintään 240 000 €)	1–5 vuotta vankeutta	2–6 vuotta vankeutta	enintään 2 vuotta vankeutta tai enintään 480 päiväsakkoa (enintään 240 000 €)	Oikeushenkilöille määrättävät erityisseuraamukset: 1. sakko; 2. toiminnan kieltäminen 3 kuukaudesta 5 vuoteen kestäväksi ajaksi
RO		1–2 vuotta vankeutta tai sakko	6 kuukaudesta 3 vuoteen vankeutta	3 kuukaudesta 2 vuoteen vankeutta	3 kuukaudesta 2 vuoteen vankeutta	Direktiivin 9 artiklan 1 kohdan b alakohdassa mainittua seuraamusta sovelletaan yli viiden henkilön työntekoon.
SE	sakko tai enintään 1 vuosi vankeutta					Yhteisösakon määrä on vähintään 10 000 SEK (1 138 €) ja enintään 3 000 000 SEK (341 382 €). Lisäksi Ruotsin rikoslain 36 luvun 4 § mahdollistaa rikoksen tuottaman hyödyn tuomitsemisen menettäväksi. Oikeushenkilö voi näin ollen menettää kaikki voitot, jotka se on saanut laittoman työnteon vuoksi.
SI	enintään 2 vuotta vankeutta		enintään 3 vuotta vankeutta			Oikeushenkilölle määrätyn sakon määrä vaihtelee rikoksen tekijälle määrätyn rangaistuksen (erityisesti vankeusrangaistuksen pituuden) asteen mukaan.
SK	enintään 2 vuotta vankeutta	6 kuukaudesta 3 vuoteen vankeutta				Oikeushenkilöille määrättävät seuraamukset: 800–1 660 000 €:n suuruisen rahamäärän menetetyksi tuomitseminen; omaisuuden menetetyksi tuomitseminen

Taulukko 3: Jäsenvaltioiden vuonna 2019 tekemät tarkastukset

Jäsenvaltio	Tarkastukset		Tulokset	
	Absoluuttinen määrä	Kaikilla aloilla tarkastettujen työnantajien osuus	Niiden tarkastusten määrä, joissa havaittiin laittomia työntekijöitä	Havaittujen laittomien työntekijöiden määrä
Belgia	14 658	6,3 %	1 062	1 629
Bulgaria	391	0,4 %	4	14
Tšekki	8 160	5,6 %	74	180
Saksa	98 224	6,0 %	Tietoja ei saatavilla	Tietoja ei saatavilla
Viro	100	0,2 %	0	44
Kreikka	21 244	9,4 %	30	41
Espanja	15 706	1,7 %	3 215	4 948
Ranska	1 286	0,1 %	1 068	1 800
Kroatia	10 100	2,8 %	142	321
Italia	129 289	8,2 %	907	1 608
Kypros	9 203	126,1 %	68	104
Latvia	1 518	0,8 %	6	6
Liettua	7 141	6,6 %	72	257
Luxemburg	5 682	64,6 %	61	68
Unkari	15 509	3,5 %	47	85
Malta	3 920	6,1 %	13	22
Alankomaat	1 746	0,5 %	386	405
Itävalta	27 518	14,5 %	3 345	5 831
Puola	11 623	1,9 %	497	574
Portugali	1 167	0,6 %	0	757
Romania	1 416	1,5 %	0	121
Slovenia	10 444	32,0 %	96	0
Slovakia	23 891	36,6 %	5	7
Suomi	19 765	6,3 %	17	53
Ruotsi	2 675	0,5 %	331	584
Yhteensä	442 376	13,7 %	11 446	19 459

Taulukko 4: Jäsenvaltioiden vuonna 2020 tekemät tarkastukset

Jäsenvaltio	Tarkastukset		Tulokset	
	Absoluuttinen määrä	Kaikilla aloilla tarkastettujen työnantajien osuus	Niiden tarkastusten lukumäärä, joissa havaittiin laittomia työntekijöitä	Havaittujen laittomien työntekijöiden määrä
Belgia	10 080	4,37 %	832	1 371
Bulgaria	131	0,13 %	5	5
Tšekki	5 557	4,08 %	36	66
Saksa	Tietoja ei saatavilla	Tietoja ei saatavilla	Tietoja ei saatavilla	Tietoja ei saatavilla
Viro	388	1,30 %	53	132
Kreikka	10 904	10,61 %	27	41
Espanja	Tietoja ei saatavilla	Tietoja ei saatavilla	Tietoja ei saatavilla	Tietoja ei saatavilla
Ranska	Tietoja ei saatavilla	Tietoja ei saatavilla	Tietoja ei saatavilla	Tietoja ei saatavilla
Kroatia	8 101	2,15 %	133	232
Italia	Tietoja ei saatavilla	Tietoja ei saatavilla	Tietoja ei saatavilla	Tietoja ei saatavilla
Kypros	Tietoja ei saatavilla	Tietoja ei saatavilla	Tietoja ei saatavilla	Tietoja ei saatavilla
Latvia	1 239	0,68 %	8	8
Liettua	4 161	1,93 %	0	3
Luxemburg	12 728	Tietoja ei saatavilla	54	70
Unkari	Tietoja ei saatavilla	Tietoja ei saatavilla	Tietoja ei saatavilla	Tietoja ei saatavilla
Malta	3 542	5,05 %	19	33
Alankomaat	Tietoja ei saatavilla	Tietoja ei saatavilla	Tietoja ei saatavilla	Tietoja ei saatavilla
Itävalta	29 220	15,94 %	3 483	5 302
Puola	6 823	1,17 %	320	426
Portugali	631	1 %	Tietoja ei saatavilla	239
Romania	724	Tietoja ei saatavilla	Tietoja ei saatavilla	53
Slovenia	7 826	Tietoja ei saatavilla	104	Tietoja ei saatavilla
Slovakia	13 182	19 %	6	44
Suomi	14 593	4,55 %	2	6
Ruotsi	1 695	0,31 %	239	406
Yhteensä	131 525	4,82 %	5 321	8 437